

Kedves Olvasó!

A világba bele született a szeretet, s ezért karácsonykor minden ember szeret. Ez az első öröm, melyről hallott és tudott mindenki. Amikor aztán elmúlik karácsony, amikor a régi édesapák ugyanolyanok lesznek, mint azelőtt, gondtól komorodottak, amikor már nem él az, aki legalább karácsonykor megsimogasson, mint addig tette, nagyszüleink, szüleink, többé már nem lesznek velünk egyszerre gyermekek. Részben árvákká és részben felnőttekké válunk mindnyájan.

Mit gondoltok? Volt-e nekim, egykori szeretteinknek karácsonyi örömük? Van-e örömük idősebb testvéreinknek, akik hátuk mögött érzik a megjárt, hosszú utat? Van, és éppen bennünk, általunk. Ez a második öröm, melyet most nektek hirdetek: öröm számukra, hogy nagyon szerethetnek minket. Az is öröm, ha a felnőttek szeretik egymást! Nem csak hamarosan karácsonykor, nem csupán három napig, hanem mindig.

Ha most közel hajoltok a szívemhez, akkor meghalljátok, hogy mit susog. Azt, hogy nagy szükségünk van a szeretetre. Biztos nektek is, hogy együtt részesüljünk a karácsonyi boldogságból. Ha szeretnétek, hogy mindenki egyaránt boldog legyen, akkor őszinte szeretettel kell szeretnünk egymást! Most és mindhalálig.

PGyL - megbízott főszerkesztő

Fohász

Őszbe csavarodó létem korábban arra készítette elmém, hogy kérdéssé merevedjen bennem az „igen”, amikor bárkit, vagy Valakit komolyan, vagy névsor szinten érdekel valahol a jelenlétem. A körülmények hatására, de főként emberi befolyásnak köszönhetően a döntés részvétellé változott.

Amint szokás és elvart a szolgáltól, testben és lélekben készen álltam a megszentelődést kérő imádságok zuhataga alatt. Eközben nem figyeltem, hogy Isten és a szívem pillanatnyi életem vigyázza, s az „Ámenre”, azonnal vágjam magam „vigyázz”-ba.

Szó és zene varázsára beömlött szép lassan minden régi emlék a helyszín piacára, s jól esett, amikor éreztem, hogy mindenki Atyja, az én Istenem csakugyan felemelt és könnyecseppel a szememben belesimitott oltalmazó markába.

Áldott legyen az Ő neve mindörökké! Ámen!

Elmélkedés

„Lészen pedig jel számotokra...”

Korok változásait várakozások fogantatása előzte meg és a vajúdó idő minden alkalommal megszülette a maga csodáit. Mint AKKOR is. Nem mástól, mint a történelem Urától, Istentől jött az ígélet: Megváltót kaptok. Elrejttem őt, és aki rátalál bérni fogja országot amit szívetekben fedeztek fel. Jel is volt az égen a látók, himnusz is a hallók számára... Azóta boldogok lehetnek, akik a rosszat a jótól, a békességet a gyűlölettől, a fényt a sötétségtől meg tudják különböztetni, de leginkább megélni és cselekedni. Így lesz egyszerűen mindig Karácsony:

Tiszta szívből kívánom mindenkinek, hogy megtalálja a karácsonyi jelt.

Székely Miklós ny. esperes-lelkész

Hitünk gyümölcse

„Ember, megmondta neked, hogy mi a jó és mit kíván tőled az Úr.

Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre és légy alázatos Isteneddel szemben.”

Mikeás 6, 8

Kedves ünneplő gyülekezet, kedves szülők, nagyszülők, keresztszülők, és végül, de nem utolsó sorban, **drága konfirmandus ifjaink!**

Csodálatos ez a mai nap, hiszen együtt lehetünk és érezzük, hogy Isten ránk mosolyog és áldását szórja ránk. Ma izesebben ejtjük ki nagy és szent nevét, gondosabban vettük magunkra az ünneplő ruhánkat, hiszen ma ünnep van a ti lelketekben, mert hitetekről bizonysgot tesztetk. Ünnep van szüleitek életében, hiszen nemrég még bölcsötök felett örködtek hosszú éjszakákon keresztül, nemrég kezén fogva kísérték át titeket az iskola kapuin. Ünnep van a gyülekezetünkben, mert hosszú évek óta nem volt részünk konfirmációi ünnepségben és így oly sokunk életében újra lejátszódik az a nap, amikor mi is hitünkről bizonysgot tettünk az erdélyi fehér falu templomokban vagy itt Magyarországon. Ün-

nep van az én lelkemben, Isten szolgájának lelkében, hiszen sok-sok fáradozás kísért felkészülésünk során és most itt állhatunk ebben a hajlékban Isten színe előtt.

Szeretteitek, szüleitek szíve meg vagyok győződve, hogy tele van Isten iránti hálával, hogy ebben a törekény életben megérnünk engedte ezeket a csodálatos pillanatot. Ma az őszi hálaadás ünnepén, a sajátos unitárius ünnepünkön hálánkat és köszönetünket fejezzük ki, hogy számotokra is éppen olyan fontos és nagyra becsületek vallásotokat, mint ahogyan itt a padokban ülők is oly sokan, de ugyanakkor mindannyian tudjuk és tapasztaljuk nap mint nap, hogy itt a szórványban nem egyszerű megélni az unitáriusságunkat.

A mai napon érezzük, hogy nem szállt a semmibe egyetlen kulcsolt kezű imádság sem, nem volt hiábavaló unitárius hitelveink szívetekbe zárása, hiszen az

a hit, amit a jó Isten születésetek pillanatában belétek plántált, elérte azt a nagyságot, azt az erősséget, hogy bátran rátok bízhatjuk és innentől kezdve a ti oltalmatokban van, hogy ti ápoljátok, ti gondozzátok, hogy az Erdélyből gyökerező fának ágai ide, Nyugat-Magyarországra is elérjenek, és két pannonhalmi ifjú hitének gyümölcsével gyarapodjon.

Az őszi hálaadás ünnepén még inkább középpontba kerül a hála és a köszönet nemes érzése minden ember szívében. Hálát adunk ilyenkor az elmúlt évért, a nyár adta áldásért, a kosárba gyűjtött termésekért, minden gyermekszületésért és azért, hogy minden imára kulcsolt kéz a gondviselő Istent kereste és keresi.

A mai alkalomra választott bibliai vers, amit számotokra választottam, mint útravaló arról szól, hogy harmóniában, szeretetben legyetek Istennel és embertársaitokkal. Ez az egyszeri és megismételhetetlen, különleges alkalom, a konfirmáció szertartása az, amely szövetséget jelent Istennel. Hiszen ő teremtette az életünket, a ti életeteket, ő formált a saját maga képmására, jónak és igaznak teremtett mindannyiunkat. Most már érzitek és tudjátok, hogy Isten nem bosszúálló és büntető, hanem ott van veletek és óvja a ti lépteiteket, mint egy szerető szülő, egy igazi gondviselő. Érezzük, hogy mennyire fontos, hogy a mai világban alázatosak legyünk Istenünkkel szemben.

A konfirmáció egy életre szóló kötelék, egy szövetség Isten mellett és elköteleződés a szeretet kettős parancsolata mellett, elköteleződés Mózes 10 parancsolata mellett és Jézus legfőbb imádsága mellett. A konfirmáció szövetségében ott cseng számunkra a Mikeás próféta által leírtak és amit Isten mindannyiunk lelkére kötött, hogy igyekezzünk törvény szerint élni, törekedjünk minden embertársunkat szeretni. Ezzel bízott meg

bennünket, régen konfirmáltakat és ezzel bíz meg ma is titeket. Legyetek büszkék unitárius hitetekre, arra a válasra, amely Erdély földjén született, és amely az elkötelezett Isten szerető embereknél köszönhetően elterjedt itt, Magyarország területén is. Legyetek büszkék Dávid Ferenc egyházalapító püspökünkre, akinek üzenete ma is megszólít bennünket, és hirdeti a vallásszabadságot arról a bizonyos kerek körül, ami a mai napig ott áll a Kolozsvári Unitárius templom bejáratánál.

Órizzétek ezt a drága lelki kincset, de ne ássátok el, mert a moly és a rozsda nem eheti meg, gyarapítsátok, gondozzátok, úgy ahogy oly sokan tettük. Adjátok tovább kitartásokat, elköteleződéseket, tartson meg benneteket ezen az úton az Úr és őrizzen meg, hogy mindig tudjatok törvény szerint élni, mindig törekedjétek embertársaitok és Isten szeretetére és mindig alázattal és szelídséggel legyetek. Ámen.

Bakó-Nagy Zsuzsanna lelkész

Füzesgyarmati ünnepség – 120 év

Ünneplő Gyülekezet, kedves keresztény Testvéreim!

Örömmünpre gyűltünk össze, hálát adni Istennek, hogy megtartó szeretetét megtapasztalhatjuk, hiszen szinte napra pontosan 120 évvel ezelőtt tartották templomunk felszentelési ünnepségét, elődeink

Istenbe vetett áldozatos hitének megnyilvánulásaként. Örvendezünk, mert a hála mindig öröm, amely áldásból fakad. Ezért az áldásért adunk ma hálát Istennek és emlékezünk nagyszerű elődeinkre, akik önzetlen munkájukkal, anyagi segítségükkel és áldozatukkal, imádságaikkal nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a mai nap ünnep lehessen mindannyiunk számára és egyben bizonyíték arra, hogy mi, kései utódok, bár számbelileg lényegesen megfogyatkoztunk, mégis ragaszkodunk Isten házához és nélküle nem tudjuk és nem is akarjuk élni életünket.

Kedves Testvéreim! A szentség fogalmát sokféleképpen szoktuk értelmezni, viszont abban kivétel nélkül mindannyian egyetértünk, hogy a templom minden közösség számára szent. A profán élet önkéntelenül is bepiszkolja a helyeket, de már az ősidőktől kezdve minden kor embere érezte annak a szükségét, hogy legyen egy olyan hely, egy elkülönített tiszta terület, ahol nincs jelen az emberi gyarlóság, ahol az ember őszintén kitérhet lelkét, ahol megnyugodhat, és maga mögött hagyhatja életének zavaros dolgait, ahol jól és biztonságban érzi magát, amikor Istenhez imádkozik.

Bizonyára ilyen és ezekhez hasonló érzésektől indítva határozták el elődeink, hogy templomot építenek ezen a helyen. Az 1902. július 27-én megalakult füzesgyarmati gyülekezet, 1903 tavaszán már saját templom építését határozta el. A korondi születésű Gálffy Kálmán, füzesgyarmati unitárius hit és elemi tanító lelkiismeretesen dokumentálta az eseményeket „*az utódok iránti kötelességérzetből*”, mert, ahogy ő mondta „*a szó és az ének elszáll és a későbbi kor, ha nem talál nyomára nem gondol vele*” így ír erről: „*Unitárius templomunk keletkezését a hívő lélek áldozatra kész buzgóságának köszönheti. Mióta egyházközségünk Füzesgyarmaton megalakult, azóta egy nádfödeles kis házikóban tartottuk Istentiszteleteinket. A hívek szívében visszhangra találtak az unitarizmus egyszerű igéi. Lelkük teljesen meg volt nyugodva. De vágyódtak egy, az Isten dicsőségéhez méltó*

hajlék után. Nem azért, hogy szebb házban imádhassák az Urat, hanem, hogy az unitárius erények, a világosság, szabadság és az egyszemélyű Isten tisztelete a nagy magyar Alföldön is állandó, az idő viharával is dacolni tudó templomban hirdetessenek. A szeretet Istene velünk volt. Adott utat, módot vágyunk, akaratunk megvalósítására.”

A templomépítésre az egyházközség saját erőből 10e koronát fordított, de mivel a gyülekezet még egy éves volt, nem rendelkezett akkora pénzüsszeggel, amelyből az építkezés költségeit fedezhette volna, ezért a budapesti unitárius egyházközséghez folyamodtak 10e korona kölcsönért, amit meg is kaptak 5%-os kamatra. Gondoljunk bele kedves Testvéreim, ma ilyen körülmények között, ilyen feltételekkel el mernénk-e egyáltalán kezdeni a munkát egy újonnan alakult gyülekezetben? Borsothy Géza mérnök díjtalanul elkészítette a tervet, sőt szíveségből az építkezés teljes felügyeletét is elvállalta és teljesítette. A templomépítésre szánt adományok is pontosan dokumentálva vannak. Sokan nagy összegekkel járultak hozzá az építéshez, nemcsak az unitárius felekezethez tartozók, hanem más felekezetűek is. Valamint nagyon megható volt olvasnom, hogy az adományozók között elemi osztályos gyermekeket is voltak, akik 1-2 koronával segítettek a gyűjtést, ami számukra nagyon nagy összeget jelenthetett, hiszen akkoriban egy napszám 6-7 koronát jelentett. Az adományozók sorát az angliai unitárius hittestvérek is bővítették, hiszen ők is 1.000 koronát küldtek az építés megvalósítására.

Kedves Testvéreim! A homokszemeknek az építő munka általi megszentelődése és templommá válása, szinte csodával határos módon csak 4 és fél hónapig tartott! Az alapkövet 1903. június 24-én helyezték el, a templomszentelésre 1903. november 8-án került sor.

Ferencz József akkori unitárius püspök, aki betegsége miatt nem lehetett jelen az ünnepségen elküldött üdvözlésében ezt írja: „*Mintha a Gondviselésnek különös kegyelmét látnám megnyilatkozni egyházunk iránt abban, hogy a jó Isten megsegített titeket az első unitárius templomot felépíteni a nagy magyar alföldön is, ahol mostoha idők ugyan elfojtották volt vallásunknak a reformációval felcsapott lángját, de azt a szikrát, az igazság szikráját, amelyből az él és táplálkozik, elfojtani, megsemmisíteni, nem lehet. (...) Mert az evangéliumnak nincs olyan tiszta és világos tanítása, mint az, hogy az Isten egyetlen egy.*”

Mi, akik ma hálát adni jöttünk Istennek önkéntelenül is belenézünk a múlt és a jelen ismeretének tükrébe megkérdezzük önmagunktól: **Mit jelent számunkra ez a templom? Miért fontos számunkra ez a szent hely, ahová időről időre eljövünk és megnyitjuk lelkünk az Istennel és az egymással való igaz találkozásra?**

E fontos kérdésre való válaszadásban segítségünkre van a felolvasott bibliai alap gondolat. Az alap gondolatul választott bibliai verseket az Ószövetség egyik ki-

emelkedő eseményének, a templom építésének történetéből olvastam fel. Salamon, a templomépítő király, az építés befejezésekor az ég felé kinyújtott kezekkel imádkozik, majd térdre borul Isten nagysága előtt. *„De vajon lakhat-e Isten a földön? – kérdezi. Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem!”* Fohászában benne van az esendő ember földhözragadtsága, a vágy és a kérés, hogy az épített templom a találkozás helye legyen, ahol Isten kinyilatkoztatja majd akaratát az őt kereső embernek. Ezért, amikor Salamon templomot épít, nem azért teszi, hogy a végtelen, örökkévaló és mindenható Istent beszorítsa egy emberi kéz által emelt hajlékba, hanem azért, hogy kifejezze abbéli hitét, hogy az Isten egyaránt jelen van a világban és az ember életében, hiszen az élet magában Istenben gyökerezik. Amikor azt mondjuk, hogy a templom Isten háza, akkor ezen azt értjük, hogy a templom egy másik világot jelképez, amely nem emberi világ, hanem Isten világa, amely más, mint a miénk. A templom annak a végtelen világnak a jelképe, amely Istenben él és azt üzeni számunkra, hogy Isten nagysága és végtelensége ellenére sem távolodik el a mi világunktól, hanem részt vesz, részt kíván venni benne. A templom jelképezi azt az érintkezési pontot, ahol Isten világa és az ember világa találkozik. Vagyis nem vagyunk egyedül, magunkra hagyatva és elfeledve Istentől, aki nemcsak teremtője a világnak, de gondja van arra is, hogy fizikai, lelki és szellemi erővel áldja meg és teljesítse ki az emberi életet! Ezért épült a templom, hogy bizonyosságát adjuk, hisszük, hogy Isten velünk van és mi is Istennel élünk. A templom itt van, tornya, mint az égre emelt ujj szüntelenül figyelmeztet, nem mehetünk el úgy mellette, hogy bele ne ütköznénk. Figyelmeztet, hogy Isten milyen életre hívott el bennünket.

Beszédem elején utaltam arra, hogy a templom minden közösség számára szent. Mit jelenthet ez a szentség számunkra? Hogyan vonatkoztatjuk ezt magunkra, mit jelenthet életszentségben élni? Nem lehet a „tökéletesség”, sem a hibátlanság állapota, hiszen esendő, vétkező, azaz dolgukat elvétő emberek vagyunk és maradunk valamennyien. Amikor a szent templomról beszélünk, akkor érthetjük azt is alatta, hogy oda olyan emberek járnak, akik abban a törekvésükben szeretnének megerősödni, akik nem saját kényüket-kedvüket, érdekeiket és e világi vágyaikat akarják követni, hanem odaadják magukat a jézusi eszmék szolgálatára, mégpedig úgy, hogy ez a legfontosabb számukra az életben, és ezt nem nagy szavakkal bizonyítják, hanem tetteikkel. Mert Isten Jézus tanítása szerint, ilyen életre hívott el bennünket! Persze „a szent is hétszer botlik meg napjában” – tartja a közmondás. Csakhogy a szent hétszer föl is kel, és folytatja útját. Nem adja föl, és nem az elveit igazítja hozzá a tetteihez, hanem épp fordítva: tetteit igyekszik egyre jobban hozzáigazítani az elveihez.

Az Isten dicsőségére épített templom az imádság háza is egyben, nemcsak Isten háza, hanem a mi lelki otthonunk is. Az ima egyesíti a lelket Istennel és egyben örök erőforrás, a lélek lélegzetvétele, amit tőlünk senki el nem vehet. Az imádság felemel bennünket a tér is idő kényszeréből a magasságok felé és általa beszélhetünk, találkozhatunk az élő Istennek gondviselő Atyánkkal.

120 év isteni szemmel csak egy szempillantás, de az ember életében, és egy közösség életében is nagy idő. A templom emberélet fordulópontjainak (születés, felnőtté válás, házasságkötés, halál) szintere. A szertartások – kereszteselés, konfirmáció, házasságkötés, temetés – az öröm és a hála lehetőségét kínálják.

S ami ezek között van: a nagybetűs közösségi ünnepek, a piros betűs vasárnapok – mind a számvetés és a megerősödés lehetőségét hordozzák. Itt generációk élhették meg mindezt azért, mert 120 évvel ezelőtt az elődök felépítették ezt a templomot, s azóta sokan, sokféleképpen dolgoztak, tettek azért, hogy a templom megmaradjon. Kérjük a jó Isten segítségét, hogy a jelen gyülekezete is kitűnhessen hűségével és áldozatvállalásával, hogy a jövő nemzedékének is megadassanak az istenközelség és a hitközösség megtartó tapasztalatai.

Kedves Testvéreim! Köszönjük meg Istennek, hogy ez örömnappal együtt lehetünk. Valahányszor itt vagyunk e templomban, vagy éppen csak elmegyünk a közelében, ha erre visz az utunk, vagy csak egyszerűen az itt szerzett áldott és életformáló emlékeinkre gondolunk jussunk eszünkbe a templomépítő király fohásza és kérjük mi is a gondviselő Istentől: *„Nézz nyitott szemmel erre a házra éjjel és nappal, arra a helyre, amelyről ezt mondtad: Ott lesz az én nevem! Hallgasd meg az imádságot, amikor a te szolgád ezen a helyen imádkozik!”* Ámen

Ima - a füzesgyarmati ünneplésen

Istenünk, jó Atyánk! Hálatelt szívvel és kitárt lélekkel fohászok hozzád a mai ünnepen. A szeretet és hűség szavaival keresünk fel, amikor érzéseink és gondolataink szárnyán kívánunk Hozzád emelkedni, hogy elmerüljünk Benned hitet és erőt meríteni. Téged szólítunk meg fohászsorunkkal, mert az imádság szavai mindig menedéket nyújtanak a rohanó idő múlásának fenyegetésében, menedéket az életünk mélységei és magassági között. E menedék nyújtotta biztonságban mondunk most hálát Istenünk.

Köszönjük, hogy miközben a világ Benned és Általad színesedik meg, Benned célt és értelmet nyer életünk is. Hiszen akaratod szült emberré bennünket úgy, hogy a Magad hasonlatosságára alkottál, szavad kiemelt a föld porából, leheleted tiszta lelket formált bennünk. S e tiszta lélek által a legnagyobb ajándék részeseivé tettél, az élet hordozóivá, hogy a Te dicsőségedet hirdessük. Életünk során a Lélek által számtalanszor kinyilatkoztattad már közelséged, s valahányszor ezt

megtapasztaljuk, mindig megerősödik bennünk a bizonyosság, hogy Te munkálsz bennünk. Mert hogyan is ismerhetné fel a végtelent az, aki szűk határok közé van szorítva, hogyan venné észre a világosságot az, akiben nincs egyetlen fénysugár sem? Az emberi lélek ugyan felismeri az emberi lélekre vonatkozó dolgokat, de a Te megismerésedre mindenkor a Te Lelkedre van szükségünk Atyánk. Arra a Lélekre, amely rejtett titkaidat, mélységeidet is megvizsgálja, s így visz egyre közelebb Tehozzád. Erre a közelségre vágyik e mai reggelen is ez a kis fohászokodó sereg. Most nem dacolunk, nem követelünk, nem feleselünk Atyánk, egyszerűen átadjuk magunkat, egész létünket Neked. Ebben az átadásban benne van minden, amit Neked hoztunk: a köszönet, hogy gondviseléssel átölelted, megtartottad életünket, a hála, hogy részesei vagyunk teremtett világod csodájának.

Advent időszakát éljük

„Ő pedig így szólt hozzájuk: „Jöjjetek velem csak ti magatok egy lakatlan helyre, és pihenjétek meg egy kissé.” Mk 6,31

Mindannyian, várakozó emberekként. Ki a dugóban, ki a rendelőben, van, aki a boldogságra várakozik, esetleg egy szebb karácsonyra.

Várakozok a bevásárlóközpont forgatagában, a barátom késik. Nézem a siető, tülekedő embereket, a mellettem levő várakozó embereket, sokan sietnek, késnek, várakoznak. Sietünk és várakozunk. Kifeszített, sokszor felfüggesztett időben élünk.

Eszembe jutnak Popper Péter szavai: „Ha én ördög lennék, és megbízást kapnék egy még nagyobb ördögtől, hogy tegyem tönkre az Isten által teremtett világot, pontosan azt tenném, amit most az ember: siettetnék... Gyorsítanám a fejlődést, a történéseket, az információáramlást, az érzelmi hatásokat, és mint tehetséges Sátán, pörgetni kezdeném a világot. Addig pörgetném, amíg ennek a pörgésnek a sebessége meg nem haladja az ember élmény-feldolgozási képességét, az emocionális teherbírását, és ennek a súlya alatt meg nem roppan. Az embernek ugyanis van egy átlagos információ-feldolgozási képessége és érzelmi teherbíró képessége.”

Jó Atyánk, Istenünk! A mai ünnepen megköszönjük neked, hogy gyülekezetünk 120. éve használhatja ezt a léleknek kedves egyszerű templomot, ahol nevedet magasztalva ismét egybegyűlhettünk. Köszönjük azok hitét, munkáját, ajándékát, akik megépítették neked ezt a hajlékot, hogy a maguk hite szerint itt téged tiszteljenek, és köszönjük azok ajándékát is, aki hozzájárultak felújításához. Hányszor csendült már fel itt az imádság, a zsoltár és hányan vettek itt jó indítást egy tisztább és magasabb életre – ezt te tudod igazán Istenünk.

Kérünk, hogy a Te lelked vezéreljen minket, hogy életünk mindig a Téged befogadó hajlék lehessen, s alázatos lélekkel megláthassuk örök dicsőséged. Ámen

Kriza János püspöki helynök-lelkész

Szemlélem a felgyorsult világot, a telefonjaikat nyomkodó embereket, és arra gondolok, hogy talán szerencsés vagyok, mert az emberiség történetének soha nem látott technikai forradalmát élem meg, egy nagyon gyorsan változó, felgyorsult világban. De arra is gondolok, hogy ára van az állandó sietésnek, magunk mögött hagyjuk lelkünket a rohanásban.

Aztán türelmetlen várakozásom közepette hirtelen egy másik világba repülök vissza, eszembe jutnak gyermekkori, nagyszüleimnél töltött adventi időszakaim, a kényelmes, szertartásos készülődés, a lelassult idő. Lelkemben máris megjelenik az előrevetített reménység, ami mindannyiunkat éltet, a hittel teli tudás, az a boldog érzés, hogy mégis kibíráható a világ, kézzelfogható az isteni áldás. Nézem bevásárlóközpont sziporkázó karácsonyi díszait, és arra gondolok, hogy a csillogó anyagi világon túl ott van egy másik, melyet nem lehet megmérni, kielemezni, de számunkra mégis a legfontosabb.

Jézus is elvonult, amikor érezte, hogy türelmetlen, elfáradt. Nekünk is szükségünk van az elvonulásra, feltöltődésre, pihenésre. Életünk elég bonyolult ahhoz, hogy az ünnepi készülődés, ha nem vigyázunk, kimerít minket. Ezért van szükség az elhatározásra, a tervezésre ebben az időszakban. Lassuljunk le, vonuljunk el, hogy lelkünk is tudjon készülni. Hisz az ünnepi időszak egy teljesebb életre hív minket. És ha jól készülünk, bizonyára meg is érkezünk.

**Pécs, 2023. december 4.
Máté Ernő lelkész**

Csöndesen és váratlanul...

Text.: 1Thessz 5,2: „...mert ti magatok is jól tudjátok, hogy az Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tolvaj.”

Kedves Testvéreim!

Most, hogy az adventi koszorúkon meggyúlt az első gyertyaszál, mi keresztény unitárius emberek beléptünk a várakozás, az advent időszakába. Végre ebben az évben is eljött azon időszak, amikor a minden-

napjainkat kezdi meghatározni a várakozás, a felkészülés áldott érzése, kihívása és reménysége.

Ez alatt a négy hét alatt minden ember ugyanazt várja és talán mégis mindenki mást. Minden ember ugyanarra készül fel, és mégis mindenki teljesen másra. Hiszen mindenki a Karácsony varázslatos ünnepét várja, minden lélek erre hangolódik rá, már most, advent első hetében. Azonban minden lélek másként teszi, másképp éli meg a várakozást, másként ápolja lelkét, hogy az szép és ünneplő legyen a Karácsonyra. S ez a hangulat, a lassan érlelődő és erősödő közeledés az ünnephez kihat mindenre és mindenkire. Érezni lehet a levegőben, látni lehet a tekintetekben, mintha a gyermekek is élénkebben, vidámban nevetnének, s a felnőttek gondterhelt, mély sóhajait egy-egy alig látható, mégis kedves mosoly kísérné.

Az egész világot betölti valami megfoghatatlan, mégis világosan érezhető izgalom, pezsgés, ez pedig egyet jelent: megkezdődött a visszaszámlálás. Számolhatunk 4-től visszafele, a heteket vagy adventi gyertyákat tekintve. Számolhatunk 28-tól is, ha a napokat akarjuk egyesével kihúzni a naptárban, és számolhatunk 672-től is, ha az órákat vesszük, sőt, ha minden percet számolni akarunk, akkor 40.320 percet kell eltöltenünk, amíg végre beköszönt az ünnep.

Az óra, az idő lassan pereg, vagy folydogál, vagy kúszik, vagy fogalmazhatnánk bárhogy a lényeg ugyanis ugyanaz: fel kell készítenünk lelkünket az ünnep fogadására, a Jézus születésére, a szeretet megerősödésére, a béke befogadására, az örömről, a tisztaságra, a változásra, ha szükséges. Fel kell készítenünk magunkat Isten befogadására. Hiszen Tőle lesz teljes az ünnep, az Ő jelenléte teszi békessé keresztény mivoltunk egyik legnagyobb ünnepét a Karácsonyt, az Ő napja jön el azon

a napon, amikor a lelkünk teljesen felkészülve, legszebb ünneplő ruhájába öltöztetve áll majd meg Isten előtt.

Úgy tartjuk, hogy Isten országa itt van lent a földön. Isten és az Ő „napja”, az Ő országa akkor és ott jön el, ahol szeretet, béke és egyetértés lakozik. Mindezek pedig akkor költöznek közénk, ha lelkünket tudatosan neveljük, ha napról napra egy kicsit ápoljuk, gyarapítjuk és érleljük. Ez pedig egy folyamat, amely odafigyelést, tudatosságot, és igen, némi erőfeszítést is igényel, de folytonosan készülve minden fáradságot megér. Az, hogy Istent, az ünnepet és mindazt, ami azzal jár, teljesen megéljük, egy folyamatnak kell a részesei legyünk, és nem egy hirtelen bekövetkező, pillanatnyi teljes megváltozásnak.

A felkészülést meg kell tervezni lépésről lépésre. Számba kell venni, hogy mi az, ami hiányos bennünk, mit kell pótolni. Miből van túl sok, azt kisebbre kell csökkenteni, mihez kell viszonyítani önmagunkat, valamint életünket, hogyan érdemes megélni a mindennapokat, és így tovább. Meg kell néznünk, hogy hányadán állunk a dolgainkkal és tudatosan kell készíteni magunkat a várakozás, a felkészülés gyümölcseré. Ez a gyümölcs pedig, mint minden gyümölcs lassan érik be. Istenhez közelebb fokozatosan lehet eljutni, életünket lépésről-lépésre, türelemmel lehet szebbé tenni. Nem tudni, hogy mikor jön el a végeredmény, melyik lesz majd az, az áldott pillanat, csak azt lehet tudni, hogy a felkészülés folyamata majd meghozza gyümölcsét.

Amint azt a felolvasott bibliai részből hallottuk, az „Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tolvaj”. Mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy a tolvaj fogalmához negatív értelmet kapcsolunk, de most ne arra gondoljunk, hogy valamit ellop tőlünk Isten. Éppen ellenkezőleg, most gondoljunk arra, hogy valamit becsempész mindennapjainkba. Sőt gondoljunk arra, hogy milyen gonddal, elővigyázattal készül minden olyan pillanatra, amikor is legalább egy szemernyi jóságot vagy szeretetet becsempész lelkünkbe. Figyeljünk arra a türelemre, amivel kivárja a legalkalmasabb pillanatot arra, hogy valamivel gazdagítsa lelkünket, életünket, minket. Példát kell vennünk erről a türelemről, tervezésről, várakozásról, gondosságról, odafigyelésről, és most advent időszakában vegyünk példát róla. Készüljünk csöndesen, tudatosan, előrelátóan, ahogy Isten teszi, ahogy Ő lop be egy kevés szépséget életünkbe. Nem dérral-dúrral, látványosan, feltűnően, szenzációt keltve, hanem csendben, lopakodva, türelmesen kivárva az idejét, a megfelelő előkészületeket megtéve, gyakran hosszas várakozás után, s egyszer csak ott van. Észre sem vettük, hogy melyik pillanatban ért hozzánk, de érezzük jelenlétét.

Mindez azonban nem csupán egyedül Istentől függ, hanem tőlünk, emberektől is. Rajtunk áll, hogy akarjuk-e őt az életünkbe, tőlünk függ, hogy mennyire tu-

datosan készülünk a fogadására. Hiszen ahhoz, hogy az ünnepet, Jézus születésének ünnepét majd méltó módon ülhessük meg, egyszer szükséges, hogy Istent befogadjuk a lelkünkbe, hiszen nélküle nem hogy nem teljes, de értelmet sem igazán kap az ünnep.

Gyertek hát, Testvéreim, készítsük lelkünket fokozatosan az ünnepre és várjunk türelmesen. Dolgozva lelkünk építésén várjuk annak egyre erősebbé váló csillogását, és várjuk a pillanatot, amikor meghalljuk majd Isten szavát: Itt vagyok.

Tudom, hogy kényelmesebb lenne, ha mindez egyetlen pillanat alatt történne meg, ha nem kellene négy egész héten keresztül figyelni önmagunkra és környezetünkre és azt is tudom, hogy gyakran a várakozást összekeverjük a titkos vágyakozással.

Hiszen nem várjuk, hogy a készülésünknek beérjen a gyümölcse, hanem vágyunk, hogy egyetlen pillanat alatt szárba is szökkenjen a mag s már le is szedhessük gyümölcsét. Talán arra vágyunk, hogy amikor majd eljön a Karácsony este, egyszerre melegebb lesz a gyertyák fénye, illatosabb lesz a fahéj. A csillagok szebben ragyognak, a hópelyhek apró jég-szilánkjai csipke-puhaságot öltenek magukra. A fenyő zöldje élénkebb lesz, a Hold udvara kiszélesedik, az éjszaka csendje angyali dallammá változik, és a mi szívünk mintha egy pillanat alatt sok millió apró darabra törne, majd a következő pillanatban újra egybe forrna.

Minden darabka, minden pici szilánk ugyanoda, a helyére kerül vissza, de az új szív nem úgy dobog, mint azelőtt. Az új dobogás nem csupán ritmikus lüktetés, hanem dallam, csengő harangjáték, a mi új énünket életben tartó, csilingelő harmónia-dallam. Talán azt

várjuk, hogy a pillanat szentségében újjászülető szívvel minden érzésünk és gondolatunk is újjászületik. Egyszerre tudni fogjuk, hogy miért is vagyunk a világban, honnan indultunk, mi a célunk, mit miért teszünk. Kik azok, akiket igazán szeretünk, tisztán, világosan látjuk lelki szemeink előtt a holnapot eseményeivel, és azon személyekkel együtt, akiknek soha nem akarjuk elengedni a kezét. Hirtelen biztosan emlékszünk mindenre, amiért életünk folyamán hálásak lehetünk, felismerjük hibáinkat, ráébredünk arra, hogy mi is jelenti a valódi értéket életünkben. Tisztán tudjuk, hogy mit jelent számunkra Isten, milyen szerepet tölt be életünkben, és érezzük, hogy mekkora biztonságot ad az Ő jelenléte.

Kedves Testvéreim, mindez veletek is meg fog történni, csak nem minden felkészülés nélkül, egyetlen pillanat alatt. Tulajdonképpen rajtad áll, tőled függ, hogy mikor engeded be Istent a szívedbe.

Ha megtervezed a fogadását, úgy, hogy az ünnepre hangolod lelked, megerősíted magadban a békét, szeretetet, csendességben, imával várod Őt, akkor eljön, és te boldogan láthatod, ahogy betelnek várakozásod napjai.

Ne egyetlen pillanatot várj hát, Testvérem, hanem egy folyamat beteljesedését, azt, ahogy várakozásod eredményeként jön el hozzád az ünnepi érzés és Istened. Ne világot és téged alapjaiban megrengető csoda-pillanatot várj, hiszen nem így teljesedik be a várakozás csodája, hanem úgy, hogy életedbe lassan, türelmesen belopakodva, nagy költőnk szavaival élve, majd „csöndesen és váratlanul” átölel az Isten. Ámen.

Szabó Csengele lelkész

A várakozásról

Példabeszédek 13,12: A hosszú várakozás beteggé teszi a szívet, de a beteljesült kívánság az élet fája.

Jób 6,11: Honnan vegyek erőt a várakozásra? Mi várhat még rám, hogy tovább reménykedjem?

Lukács 3,15: Mivel a nép reménykedve várakozott, és szívükben mind azt fontolgatták, vajon nem János-e a Krisztus?

A szent estétől már csak pár nap választ el bennünket, azonban azt is mondhatnánk, hogy még pár nap hátra van. A különbséget a két kifejezésből az adja, hogy mennyire várjuk az Ünnepet. Amennyiben még renge-

teg elintéznivalót, készülődést látunk magunk előtt, úgy érezzük, hogy kevés nap áll rendelkezésünkre, amennyiben gyerekek vagyunk – akár lelkiekben is – úgy éljük át Karácsonyig ezeket a napokat és a várakozás idejét, mintha az idő ólomlábakon járna, milyen messze van még Karácsony, és visszafelé számoljuk a napokat, órákat.

Móricz Zsigmond úgy vélekedik, hogy „várni, az nehéz. A várakozás őrli meg az idegeket, az töri le a szarvakat, az oszlatja el legjobban az önbizalmat.” Vajon igaza van az írónak? A Példabeszédek szerint nincs: a gondolkodó három ezer év távlatából így fogalmaz: „a hosszú várakozás beteggé teszi a szívet, de a beteljesült kívánság az az élet fája.”

A Biblia szereplői is – a Példabeszédek kora, Jób története, a zsoltáros, az Újszövetségben a Messiást várakozók reménysege némileg hasonló helyzetben beszélnek a várakozásról, annak lehetőségéről és nehézségéről, mint mi, napjainkban.

Már gyerekkorban is nagy erőfeszítésbe került megta-

nulnunk a türelmes várakozást. Várni a megígért ajándéokra, várni a barátokra, a téli szünetre vagy a nyári szünetre. Majd ifjan várni az Igaz szerelemre, várni és türelmesen munkálkodni a családi ház megépítéséért, a megélhetésért, a jobb munkahelyért, a még jobb körülményekért. Várni a találkozást a szeretteinkkel, várni addig, ameddig csak lehet... és a kis dolgok várásától az igazán fontos dolgokra vagy személyekre várni nagyon nehéz.

Annak érdekében, hogy megérkezzünk, talán sokszor feltettük a jópofa kérdést: Ott vagyunk már? Ott vagyunk már?

Az adventi időszak minden évben azt jelzi, hogy a várakozás az életünk szerves része, és bizony sokszor ez nehéz, küzdelmes és megpróbáltatásokkal teli.

Azonban nem csak egyénileg várakozunk, hanem közösségileg is várakozunk. Közösségi reményeink, álmaink is vannak, ezt még Lukács evangélista is megfogalmazza: „Mivel a nép reménykedve várakozott, és szívükben mind azt fontolgatták, vajon nem János-e a Krisztus,” azaz jól / jót várnak-e, vagy csalódní fognak?

Az idei adventben is különös szükségünk volt, és még lesz pár napig az állhatatosságra. És amíg várakozunk, hogy egyéni és családi örömeink beteljesedjenek, amíg a megajándékozott kibontja a csomagot, és meglátjuk arcán az örömet, amíg várjuk, hogy álmaink beteljesüljenek, érezzük át: a Példabeszédek írójának van igaza, mert éppen a beteljesült várakozások adnak önbizalmat, és töltenek el örömteli meglelégedéssel.

K-ö-z-ö-t-t. Karácsony vonzásában

Textus: Mt 10, 11-14 „Ha pedig egy városba vagy faluba mentek be, tudjátok meg, hogy ki méltó ott erre, és maradjatok annál, míg csak tovább nem mentek. Amikor beléptek a házba, köszöntsétek a ház népét, és ha a ház népe méltó, szálljon rá bé-

kességeitek, ha pedig nem méltó, békességeitek térjen vissza rátok! Ha pedig valaki nem fogad be titeket, és nem hallgatja meg beszédeket: menjetek ki abból a házból vagy városból, még a port is verjétek le lábatookról!”

A tanítványok elindulnak. Ott vannak valahol Jézus és a távoli házak között. Az útra bocsátó és az ismeretlen között. Mindig így indulunk: egy üzenettel, egy

Amíg várakozunk, sok fontos és hasznos dolgot tehetünk a várakozási idő kellemesebbé tételéért ahhoz, hogy a várakozás tartalmat, illetve értelmet nyerjen: tegyünk különbséget a hasznos és haszontalan dolgok között, állítsunk fel fontossági sorrendet. Legyen időnk önmagunkra, és szeretteinkre. Mosolyogtassuk meg embertársainkat. A nézeteltéréseinket pedig próbáljuk lerendezni még most, Karácsony előtt, ugyanakkor a békességet keressük még akkor is, amikor ezt nagyon nehéznek találjuk. Éreztessük és tudassuk azokkal, akik fontosak nekünk, hogy mennyire szeretjük őket.

Ezek a pozitív érzések adnak erőt a várakozás ideje alatt, és érzékeltetik, hogy a várakozásunk nem örökévaló, hanem egyszer ennek vége lesz, melyet mindig egyfajta beteljesülés követ. A várakozás ideje pedig tőlünk is függ, hogy mennyire vagyunk felkészülve a reménylett dolgok elfogadására. Amennyiben még nem vagyunk készen a beteljesedésre, akkor tovább tart a várakozás. Ez az az élethelyzet, amikor a felkészültségünkől függ a beteljesedés megérkezése.

Azonban, az adventi várakozás időszaka négy hét, ezáltal egy időkeret van megszabva arra, hogy felkészüljünk, hogy beteljesült legyen a kívánságunk, ehhez adjon nekünk Isten kitartást és főleg lelkiekben tartalmas várakozást. Hogy majd a beteljesült kívánságok örvendeztessenek, és adjanak erőt várakozásainknak, reményeinknek.

Léta Sándor lelkész

örömhírrrel, lelkesen, de mégis szorongva. Vajon befogadnak? Megértene? Van értelme? Újra és újra küldetünk.

Ma is úton voltunk. Vajon megérkeztünk? Ma mi áll közöttünk, mi áll a jelenük és a vágyott életük között? Köztünk és Isten között?

Ma ünnepi útra lépünk. Ott állunk az évközi napok és karácsony között azzal a törekeny létünkkel, amely a kezdet és a vég, két évszám közti vonalnyi lét, valahol az első és utolsó sírás között, mindennapi szemnyitás és szemhunyás között, a lélegzetek közti parányi tér-időben, hol mégis a végtelen ölel. Ünnepe és ünnepe között.

Minden ünnepe valamit felerősít, megvilágít, hogy látható, átélhető legyen. A karácsonyra néző advent a között-állapot ébersége, a már és a még-nem közé vont élet leplének elmozdítása. Eszkaton idő, amikor az idő koordinátái megváltoznak, és arra várunk, ami már régen megtörtént. Egy kétezere évvel ezelőtti születésre készülődünk a már és a még-nem feszültségében. Oh, hányszor, de hányszor vágyunk arra, hogy végre a miénk legyen, ami már régen ránk talált! Istenre, aki mindig velünk volt.

Erről a között-létről szeretnék „mesélni”, ahogy tanítványként együtt mendegélünk a növekvő sötét és ébredő fény útján az útra bocsátó Mester és az ismeretlen házak között.

Amíg szedelőzködünk, hívjuk „utazótársként” Nemes Nagy Ágnes verseit, akinek a száz évvel ezelőtti születését ezen a napon ünnepelnénk a Magyar Írószövetség és az egyházak összefogásában a *VersIma* program keretében. Induljunk hát!

Fent és lent között

Létünk függőleges tengelye, ahol a fent, a magasság, az ég mindig a teljességre nyit meg minket, kik alatt, lent, a mélyben élünk. Az alsóknak mindig a felsők adnak értelmet. A lenti utakon mindig a felfele irányuló tekintet tud végigvezetni. A csillagra emelt tekintet. Különben eltévedünk, mint rendszeren, újra és újra.

Hogy szívünket felmelegítse és tekintetünket megemelje, egy gyermekverssel kezdünk. Érdemes tudni, hogy az átkosban a „3T” politika, azaz a Tilt, Tűr, Támogat, a gyermekversek felé terelt sok költőt. Ott kevésbé volt éles a cenzúra tekintete, ezért a kor gyermekversei gyakran a nagy gondolatok rejtekhelyévé váltak. Nézzük, hogy a fent és lent között-létben mily természetes bájjal ölelkezik össze ég és föld a *Tavaszi felhők*-ben!

Először lent; innen indulunk: „*Bodzavirágból, bodzavirágból / hullik a, hullik a sárga virágpör.*” Aztán ennek fenti mása: „*Fönt meg a felhők szállnak az égen, / bodzafehéren, bodzafehéren.*” És akkor ahogy egyik a másikba oldódik:

„*Szállj, szállj felhő,
pamacsos,
hullj le, te zápor,
aranyos,
hullj le, te zápor,
égi virágpör,
égen nyíló bodzavirágból.*”

Hogyan is kérhetnénk szebben itt, a növekvő sötétség kapujában: „*hullj le te zápor, égi virágpör?*”

Lent és fent között az ember lelkét a vágy tölti meg, a hiány. „*Nem alvadó hiányérzet gyötör*”, mondja a költő, „*Mit a világ nem töm be, egyre tágit*”. És vajon meddig nyújtózkodik a vágy, a hiány bennünk ég és föld között? Ugye érezzük, hogy a templompad most a száguldó bolygó ülése? Mint egy robogó vonat, az ablak a végtelenre néz. Nézzük csak, szemléljük a hiány határait: „*tagolt a part, a test, a szó / hajózható, tapintható, / s oly pontosan szalad a tér: / a tenger épp az édig ér. / S amint a végtelenbe hág, / mutatja, meddig ér a vágy.*” (Tenger)

Múlt és jövő között

Létünk közben-lét. Még a testünk is úgy van megalakotva: két fül, két szem, két kar, két vese, két láb között... Két lépés között: egyik a múlt, másik a jövő. Mi

viszont nem szeretünk közben lenni. Mi bizonyosságra vágyunk. Ezért kapaszkodunk oly gyakran a múltba, mert azt már ismerni véljük. Sérelmek, bántások, szép emlékek, mind alkalmasak idő-horgonyunk beakasztására. Vagy a jövőbe menekülünk. Álmodok, tervek, a majd egyszer. Mi nem szeretünk közben lenni. Ezért igyekszünk magunkat befejezettnek mutatni. Késznek, kiforrottnak. Pál apostol vallomása fontos útravaló lehet: „*Testvéreim, én nem gondolom magamról, hogy már elértem, de egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé.*” (Fil 3,13)

Amikor az ember ismeretlen házakba – városokba, életekbe, közösségekbe – kopogtat be, ott mindenre fel kell készülnie. És nem mindenhol fogadja békesség. Ne gyűjtsd a sérelmeidet, ne halmozd szívedben a békétlen percek – erre figyelmeztet Jézus minket, tanítványokat: menjetek ki abból a házból vagy városból, még a port is verjétek le lábatokról! Az elutasítottság keserűségét kell engedni, ha a holnap házába be akartok lépni. Márpedig most a karácsony házában ajtaja közel hajolt hozzánk.

Innen-lét és túl-lét között

Itt nincsenek szavak, és nincsenek érvényes mondatok. Csak szemhéjak mögött őrzött élmények vannak, könyveknel is mélyebb titkok, amelyek megoszthatatlanok.

A lelkész helyzete sajátos. A héten is volt temetés. Megismerek valakit, aki már nem beszél. Megállok porai fölött, és Istenhez könyörgök. Aztán az utolsó útra kísérjük. A halottas kocsit mögött haladva eltűnök a között-létemen. Vajon a lelkész ott áll a halottas kocsit utasa és a család között? Így könnyebb az elengedés, a lassú léptű elidegenedés? Vagy a halál és a család között áll, mint egy pajzs? Vagy Isten és a család között, mint egy közvetítő? Hol áll pontosan? Talán ott áll a fájók között, mellettük, és a halál van velük szemközt...

Nem próbálom meg kimondani a kimondhatatlant, között-létünk eme nagy misztériumáról nem akarok általánosságokat megfogalmazni. Sejtetni szeretném a teljességet, beleborzongani veletek együtt, Testvéreim. Ezért hadd meséljek el egy igaz történetet.

A fiatal pár a lángoló évek idején, hogy ne kelljen kimondani a szeretem szót, egymásnak a számukra legszebb magyar szót ajánlották fel. Ezt a játékot találták ki. A férfi szava ez volt: *hajnalpír*. A nőé: *gyöngyharmat*. E szavakkal vallottak újra és újra szerelmet egymásnak. Amíg. Mert a férfi inni kezdett. Gyáva lett és hűtlen. Ha nem is úgy, de minden más módon. Előbb kínossá váltak a szavak, majd többé nem hangzottak el.

A férfi meghalt. A nő sokáig hibáztatta magát, hogy egy idő után miért nem tudta a legjobb szándéka ellenére sem szeretni a férfit, és hogy talán ezzel taszította egyre mélyebbre. De neki mentenie kellett a menthető:

a gyermekeket, a látszatot, a megmaradt kevés méltóságot.

Évek teltek el azóta, hogy a férfi végleg itt hagyta őket. A nő lelkében a sebek sokat gyógyultak. Megfogyatkozott a harag, az önsajnálát, de ott maradt az értetlenség. Amit a tudata időnként, a legváratlanabb helyzetekben a felszínre hozott, az kivétel nélkül sérelem volt, fájó emlék. Gyakran kérdezte, hogy miért így történt? Vagy, hogy lehetett volna másként? És mindenért bocsánatot kért, újra és újra, bár pontosan nem tudta, hogy miért is. Az Isten szerelmére, adj már valami megnyugvást, valamit tegyél te is értem, hogy feloldozz, nyögte, amikor a legnehezebb volt.

Öt év telt el. November volt. A férfi születésnapja. De ma nem neki keresett ajándékot, már rég nem. Sálát szeretett volna egy nő ismerősének, de nem talált. Értekezlet lett volna a munkahelyén, de lemondták. Véletlenek sora. Úgyhogy ajándékért a közeli könyvesboltba ment. A kis bolt polcait jól ismerte. Arra indult, ahol az új könyvek vannak. És akkor megtörtént. Ott állt kitéve a könyv, rajta szürke-feketén a cím: *Hajnalpír*. Nem tudta, hogy van ilyen Nietzsche-könyv. Eleredtek a könnyei. A férj születésnapján ma ő kapott ajándékot. Gyorsan távozott. Csak szabadlábon kihordott rácsai maradtak ott a boltban.

Egyértelmű szó és tagolatlan közérzet között

Kimondjuk a szavakat, mert a hallgatás is beszéd lenne. De a szavak üresen koppannak, mintha a beszéd nem a mi szánkat hagyta volna el. Mert ami belül van, az egészen más. Annak ezekhez a szavakhoz kevés köze van. Olyan szavakat pedig nem találok, vagy ha mégis, ugyan ki értené? Mintha a gyermekkor *szavakédenéből* üzettünk volna ki. De hadd meséljen erről maga Nemes Nagy Ágnes: „*A gyermekkori szóeufóriának vége, a kamasz-pillanat kételytelen önkifejezésének ugyancsak: felnöttünk, és hordozhatjuk a tevé két púpját, az írás mesterségének mindenkori kettősségét, a szó örömeit és a szó elégtelenségét.*

A versírás - nekem - e kettő közötti egyensúlyjáték. Kétnyes egyensúly: keskeny ösvény két szakadék között. Vagy másképpen: az egyértelmű szó és a tagolatlan közérzet párharca. De folytathatnám tovább a kettősségek felsorolását, ennek a »között« állapotnak a bekerítését, ami számomra a költészet. [...] Igen, tünékeny alma, tantaluszi alma az, amit a költő versével le akar szakítani. De hát - mit is tehetne mást? - mindig újra megpróbálja.”

(Tünékeny alma)

És nem csak a költő. Mi mindannyian. Mert hogyan mondhatja ki egy szülő, hogy mit érez a gyermeke iránt? Azt a kettősséget, ahogy önállóságra neveli, de elengedni nem meri, ahogy a fészekből lassan kifele taszítja, de távolodását megszenved. Vagy a szerelmes, ahogy vergődik a távolság okozta hiány és a másik léte-

zésének öröme között. És akkor mit mondhatnánk úgy általában egy alkonyati közérzetünkről? A vágyról és a hiányról? A van és a nincs egyidejűségéről? Hogyan adhatnánk formát a formátlanak? Hogyan keríthetnénk körül a végtelen egy darabját, hogy az oly sokrétű között-létünkre érvényes szavakig eljussunk? És ha igen, ki értené meg?

„*A formátlan, a végzetetlen. / Belepustulok, míg mondatomat / a végtelenből elrekesztem. / Homokkal egy vödörnyi óceánt / keríték el a semmi ellen. / Ez a viszonylagos öröklét / ép ésszel elviselhetetlen.*” (A formátlan)

Figyelmes csendben bontja ki magát az élet. Ablaküvegszerű létünk: egyszerre láttat és választ el, mutatja meg a kint és a bent keretezett végtelenjét, amelynek vásznát mindig átítatják, átvérzik a között-létünk valóság-rétegei. Ennél pontosabban nem is szólhatna vers, mint a Napforduló kötetben megjelent Dalok című versfüzér második darabja, az Eső:

„*Esik odakinn
Esik idebenn
Fut a csepp
Mind a két
Ablaküvegen
Képek áznak keskeny-vásznas
Régi filmekben
Nyirkos vásznak suhogása
Pólya csíkja hasogatása
Kész van a tetem
Viszik is már az esőbe
Vékony szálas lepedőbe
Istenem
Istenem*”

Között-létünk egyszerre elviselhetetlenül nehéz, és felfoghatatlanul gyönyörű. Nekünk ma az örök advent ablakán kell kinézni, amelyen „*fut a csepp mind a két ablaküvegen*”. Ezért e központi rész lezárásaként karácsony vonzásában egy között-létből fakadó gondolatot szeretnék megosztani.

Fent és lent között, indulások és érkezések között, innen-lét és túl-lét között, szándékok és valóság között, szavak és közérzet között, Jézus és az ismeretlenek háza között, valami mindig

Közbejön.

És mi újra és újra mondjuk, hogy nem ide indultam. Hogy nem ezzel kellene töltenem az időm, nem ezzel kellene vacakoljak. Aztán mégis azzal töltjük az időt, azzal vacakolunk. És az üzenet, amit hordozunk, bennünk reked. Mert mindig közbejön valami. Mindig közbejön valami. Mindig közbejön valami. És nincs idő a szóra. És az ölelés öleletlen marad. És a közös idő magányos. És nem tesszük meg, amit meg kellene. Kimondatlan maradunk, láthatatlan látvány. Mintha egy fában lagnánk, bezártan, belül dadogva torzóban maradt gyümölcs-álmainkat: „*Egy fában lakom. / Lombja*

évszaktalan, / az égig ér, a dadogásig, / és látom zsúfolódni zárva-termő / gyümölcsseit.” (A látvány)

Nem, nem a képességünk hiányzik, hanem csak mindig közbejön valami. Mindannyiunk pokla, ha az üzenet nem jut célba, ha a nehezen kimondható kimondatlan marad, ha a megformált szobor bennünk reked. Mindannyiunk roppant figyelmeztetése rejtekezik a Farkasréti temető 31/1-es parcellában, Nemes Nagy Ágnes síremléke, Jovánovics György különleges alkotása, amelyen a durván csiszolt márványtömb felületén bronzba öntve áll a kézírás: *„Szobrokat vittem a hajón, / hatalmas arcuk névtelen. / Szobrokat vittem a hajón, / hogy álljanak a szigeten. / Az orr s a fül porca között / kilencvenfokos volt a szög, / különben rajtuk semmi jel. / Szobrokat vittem a hajón, / és így süllyedtem el.”*

A végső szó

mégsem ez. A karácsonyi végső szó, hogy „Az én szívemben boldogok a tárgyak.” A között-létben minden kiegyenlítést nyer a szeretet által. Az én szívemben boldogok az emberek.

Nagy utat tettünk meg, hosszú adventi utat a mestertől a sötétben álló házak felé. A saját otthonunk felé. Érkezzünk is meg!

Igyekezz, Gyere Már!

„Lelkem a porba ragadt - de te eleveníts meg engem, ahogyan azt megígérted!”

119 Zsoltár 25

Advent első vasárnapján mindannyian tanúi vagyunk, hogy itt a templomban a visszaszámlálás elkezdődött. Innentől kezdve csakis az ünnep, a karácsonyi öröm és szeretet, a kis Jézus megszületése a mi szívünkben a legfontosabb. Meggyűjtjük az gyertyát az adventi koszorún, hogy lelkünkben is a világosság adjon reménységet.

A többi határidős dolog sem ér rá, sajnos, még az idén, ünnep előtt gyorsan, okosban megoldjuk a számításokat, a céges rendezvényeket, a csomagok kérege-

Vigyázzunk, hogy az eredendően között-létünkben mit engedünk meg, hogy közénk álljon. Mert annyi minden közénk állhat. Közéd és a házastársad közé. Közéd és a gyermeked közé. Közéd és az emberek közé. Az ünnep azt kéri, hogy a közvetítő köze a szeretet legyen. A figyelem, a békességre törekvés, a törődés, az örömhír megosztása. Önmagunk megnyitása, közel engedése. A között-lét nem választható, de az átjárás módja igen, és ha ez a szeretet, a szívünkben boldog a mindenség. A család.

Most az idő teljessége tárul fel, vonz magához. Valahol az úton. A szobrokkal megrakott csónakban. A bennünk növe fák zárt-termésében. A sok minden között. Nincsenek külön dolgok, sosincsnek külön. De a szeretetért mindig érdemes. Karácsony azt kéri, hogy bár mindig között vagyunk, ne relativizáljuk a jót, a szépet és igazat. Nem mondjuk, hogy úgyis mindegy, túl bonyolult és nem érdemes. A tanítványok nem állnak meg, nem fordulnak vissza, sőt Jézus arra kéri, hogy még a köszönés se vonja el a figyelmüket azokról a távoli otthonokról. Időnként merjünk megérkezni! Most.

Testvérem, te kihez kopogsz be? Te kinek jelentetted a jó hírt? Hogy megszületett!

Dr. Czire Szabolcs lelkész

tését, szortírozását, szétosztását a jótékonykodás szénhidrát túltengésében. Nyilván a gyerekek is számot adnak a tudásukról, süti vásár van az iskolában és a kirándulások alkalmával is az adventi vásárookra indulnak. Előadások és koncertek hirdetik és zengik, hogy milyen jók is vagyunk.

Valamikor réges-régen a téli ünnepkör a lelassulás, a befele fordulás alkalma volt. Szólamaink szintjén még ma is emlegetjük, a régiek elbeszéléseiből tudomásunk van az imádkozás, elmélkedés, karácsonyra készülődés lassú ráhangolódásáról. Gyermekkorom emlékei szerezint a havas karácsonyok idejéből az ünnep is át lett keresztelve, Jézus születése helyett a Téalapó érkezett. Újabban a képi lassúság is a világhálóra költözik, egyre népszerűbbek a mindennapi élet apró mozzanatait, otthoni munkáit, hangjait és csendjeit finom zenével aláfestett tartalmak. Mintha régi idők csendes adventjeiben lenne részünk a képernyő segítségével. Hozzáképezzük a teret, a valós időt, az illatokat és ízeket. Gyorsan, gyorsan, a lassúságot is teljesíteni kell, nem lehet ezt kívárni, amíg vége lesz a készülődésnek, kattanj, pattanj tovább,... nehogy lekéss a karácsonyról.

Újabban a befelé fordulásra alig van lehetőség, mintha jobban pörögne a világ, nehogy lekéssen az ünnepről és duplán kell bepótolni a világjárvány idején a letiltások miatt elmaradtakat. Merthogy a szólások szintjén szeretjük a lassú életvitelt, mégis, amikor az ember magára

marad a gondolataival, kétségeivel, betegségeivel, mindent megadna, hogy kicsit vidámabban, ütemesebben zajlódjon az élet.

Mostanában már tudjuk, hogy a karácsonyfa fényében tükröződik a csillag, biztosan kerül egy kis játék baba kisdednek, ökröt, szamarat, bárányt a plüssállatok közül választunk, kartonból, fából, fonalból, szalmából elkészül a betlehemes. Ma meggyújtottuk az első gertyát az adventi koszorún. Szerencsére a szertartásaink velünk maradtak, világgá indultak a cukor angyalkák és horgolt hópelyhek, a sztaniol csillagok és a cserép csengettyűk. A varázslat, a kis Jézuska megszületése ma is értelmes csodával emeli szívünket az imádkozás vágyával az ünnepbe.

Most van ideje a lelassulásnak, mert helyet teremthetünk a megszülető szeretetnek. Márai Sándor szavaival *„Néha azt hiszem, a szeretetre várok. Valószínűleg csillápihatatlan ez az éhség: aki egyszer belekóstolt holtáig ízlelni szeretné. Közben már megtudtam a szeretetet kapni nem lehet, mindig csak adni kell, ez a módja. Megtudtam azt is, semmi sem nehezebb, mint a szeretetet kifejezni... A szeretetnek nincs színfoka, mint a gyöngédségnek, nincs hőfoka, mint a szerelemnek. Tartalmát nem lehet szavakban közölni, ha kimondják, már hazugság. A szeretetben csak élni lehet, mint a fényben vagy a levegőben.”*

A valódi ünnepre lelés a zsoltár szerint, amikor Isten felemel bennünket abból az állapotból, amit József Attila úgy fogalmaz meg, hogy „belenehezültem a sárba...” Milyen fontos, hogy újra tanuljuk az imádságot, Alig bírok élni, Uram, elviselhetetlenül hazug és gonosz a világ, beteggé tesz, de Te eleveníts meg, ahogyan megígérted!

Szinte énekelném én is a háromezer évvel ezelőtti dalt, szent várakozásban az Eljövendőre, a mennyek országába belépéshez az adventi lelki gyakorlatokon keresztül.

Ilyenkor sokat lehet beszélni, papolni a mikénteokról és hogyanokról, a kisbőjtről, a jótékonykodásról, hogy csakazértis, mindenáron karácsonyi örömről, a szent ünnepről, a szertartások fontosságáról, a helyes emberi alapállásról stb...

A zsoltáros folytatja: *„Hallgass meg engem igazságomnak Istene, szorult helyzetemből adj nekem kiutat.”* Vagyis nem a mi egyoldalú látószögünknek, ahogy mi is látni szeretnénk a világot és magunkat, a cukormázás angyalkáknak és a fémesített csillagoknak, a felszínnek és a látszatnak Istene, hanem az igazságunknak, aki pontosan addig van a szívünkben, amíg igazak vagyunk. Aztán ha nem kell az Ő vezetése otthagyni bennünket, hiszen ki van csukva onnan, akkor bajlódjunk mi az életünkkel, ahogy tudunk, menjünk a magunk feje után, ha nem kell az ő vezetése.

Kezdem érteni, miért is születik a kis Jézus, az Eljövendő, akit várunk istállóban, nagy forgatagban, vándorlásban és nem pompás, főúri hatalomban, palotában.

dorlásban és nem pompás, főúri hatalomban, palotában.

Ezért igyekezzünk az adventi úton, gyere már, nem a türelmetlenkedésről szól, hanem arról, hogy a te lelked, üdvösséged, hited megszületik-e az Eljövendő számára. Fel tudod-e emelni tekinteted az igazi csillagokra, meglátod a sztaniol és a fényszennyezés fölött az eget? Meghallod-e a sok boldogságot ígérő tanító mesén túl a szeretet megszületéséhez elvezető ünnepi szót?

Kassák Lajos - Advent van

Advent van, s átjárja lelkem a szeretet és az emlékezés.
Rájövök ismét-tán ezredszer, hogy szépen élni gyakran túl kevés.
Szeretni szóban és tettekben, hinni, remélni szüntelen.
Táplálni kell mosollyal, öleléssel, hogy emléked hibátlan legyen.
Most visszarepülök gondolatban gyermeki önmagamba újra... látom, amint jancsi-kályha mellett anyám fagyos lábujjamat gyúrja.
Hársfa teát tölt poharamba - "Idd meg! Nem fogsz fázni majd!"
Átmelegedett a testem, valóban s én azt hittem a tea tette azt.
Ma már tudom, tőle volt meleg. Ölelés, szeretet, gondoskodás ezek voltak mitől az a "jó" a testem és a lelkem járta át.
Ez adta azt a boldog érzést, mi ma is rám tör, ha a múltba révedek.

Hiánya - így advent idejében - fájón kéri vissza az elmúlt éveket.
Emlékszem a finom illatokra, ami a konyhát járta át, mikor sült a finom mézes, és a lágyan foszló mákos kalács.
Arca piros volt az izgalomtól, mikor a szobába engedett, csilingelt egy üveg pohár szélén: "Itt az Angyalka! Megjelent!"
Futottunk mind a fenyő köré, ámultunk, örültünk nagyon.
Ezt a boldog érzést fiaimnak minden karácsonykor átadom.
Már negyedszer töltjük el nélküle a karácsony szent ünnepét, de lelkemben ott mosolyog képe, ahogy átöleli hét kisgyermekét.
Mert az ünnep attól sokkal szebb lesz,

ha gyertyafényben rá emlékezünk
s tudom – onnan fentről ő is nézi:
Ugye mindenkit szeretünk?
Jusson szép szóból bárkinek!
Simogató, ölelő kezekből,
mosolytól csillogó szemekből
áradó tűz gyújtson fényeket!
Muzsika szálljon a gyermek kacajból,
áhitat járja át a lelkeket!

Karácsonyi csillag

„Amint megpillantották a csillagot, igen megörültek.”
Mt 2,10.

**Kedves gyermekek, Atyám-
fiai, szeretett Testvéreim!**
Elgondolkodom azon,
hogy miért nem voltunk
olyan szerencsések, mint
a napkeleti bölcsek? Nem
láttuk meg soha, egyetlen
évben sem **a csillagot**, mely
feltűnt a keleti ég alján?
Annyira szerencsétlenek
vagyunk, hogy a **békesség**

soha nem lobbant be egy gyertyalángnyi fényvel életünkbe, melyet tapasztaltak a napkeleti bölcsek? Annyi bizonyos, hogy nem mindenki születhet kedvező csillag alatt. Ez így van rendjén, hiszen ellenkező esetben mind egyszerre születnénk, és tökéletesen hasonlítanánk egymásra, ami nem egy szerencsés állapot. Gondoljunk arra, hogy sokan **beletörődnek helyzetükbe**, elfogadják Isten kezéből a megmásíthatatlant, s bármi is történjen, öröm, vagy boldogság, egyformán Isten gondviselésére bízzák magukat. Erre szolgált az adventi időszak, ezt példázza minden igyekezetünk, melyet mutattunk Isten akaratának elfogadása tekintetében. Adjuk át magunkat ennek az isteni gondviselésnek, hogy bekerülhessünk a napkeleti bölcsek társaságába, s az idén velük együtt pillantsuk meg a csillagot, a békesség, a szeretet fejedelmének, a Názáreti Jézusnak csillagát.

Valami mást látok arcotokon, mint a hétköznapiak rendjén. Nem azt mondom, hogy sikerül elfelednünk a felnőttekre tartozó gondokat, melyek meghatározói életünknek, viszont valahogy mégis félreszorulnak ebben az időszakban. Jobban **odafigyelünk** lelki rezdüléseinkre, több gondot fordítunk egymásra, több igyekezet van bennünk, hiszen bizonyítani szeretnénk önmagunknak, embertársainknak, Istennek, a világnak, hogy befogadóak vagyunk a megszületendő karácsonyi szeretetre.

A szeretetet, mit tőle tanultunk naponta adjuk át mindenkinek. Az adventi történet itt ér körbe, a szeretetet, ha csak adni lehet, a gondoskodás, a hitünk, ha kiállja a próbákat, hűséges és igaz marad mindvégig, ha esélyt adunk Istennek, hogy felemeljen a porból akkor és ilyen alkalommal gyűl meg az első gyertya nem csak az adventi koszorún, hanem a lelkünkbe is. Gyere már, igyekezz, induljunk Betlehembe! Ámen!

Bartha Mária-Zsuzsánna lelkész

Éppen ezért, valahogy letörlődik arcunkról a szomorúság, melyet a sok gond, aggodalom, bánat festett oda. Kitükröződik szívünkben, lelkünkben az isteni szellem szikrája. Az ünnepi öröm mosolyt fakaszt arcunkon.

Milyen jó is elfelednünk mindazt, ami szomorúvá, szinte elviselhetetlenné tette sokunk életét. Milyen jó gyermek szívvel, önfeledten belemerülnünk a karácsony hangulatába. Belebújunk az ünnep melegébe, mint, ahogy hozzábújik a kisgyermek biztonságot nyújtó édesanyjához. Belesimulunk az ünnep melegébe, mint egy jó takaróba, hogy elfeledjük azokat a fázós napokat, amikor azt hittük, hogy többé soha nem melegedünk át. A karácsonyi öröm egy évig várat mindig magára, pedig jó lenne **„tartalékolni”** belőle, hogy legyen számunkra és szeretteinknek is akkor, amikor szükségük időszakát éljük. Jó nagy hozzá a szívünk, hogy a szeretetet befogadjunk karácsony ünnepén. **Elegendő szeretet** kell ahhoz, hogy egy évig visszafogja szomorúság tekintetünket, bánatos arcunknak fakó színét. Ez a karácsonyi szeretet kell, hogy nyugodt szívvel járassuk a megpróbáltatások útját, hogy a „böjt” időszakában is rózsaszín élet tükröződjön az arcunkon.

Egy más hang, más íz van a számban. Karácsony ünnepszombatja, az angyaljárás ideje, Jézus születésének ünnepe van. Azt is mondhatnám, hogy ez nap, a mai este kimondottan a gyermekeké. Hiába van nekünk már bajszunk, kinőtt a szakállunk. Hiába vagyunk szomorúaknak látszó felnőttek, mégis ma, legalább egyetlen napra minden **felőtt gyermeké** válik. Olyan gyermeké, aki örülni tud a karácsonyfa díszének, édességének, játékának, a csillagszóró egyetlen szikrájának. Gyermekként örvendő felnőttek vagyunk, akik beletemetkezünk gyermekeink, unokáink boldog kacajába. Töltekezünk a templomokban megjelent gyermekink tiszta örömeiből, s úgy álljuk körül karácsonyunk fáját, mint ti, kedves gyermekek. Nekünk is pompás a fa, öröm, hogy örvendtek a kapott ajándékoknak, hogy **öröme lett ma az egész világnak**, hiszen megszületett Jézus.

Szívémben egy más karácsonyi érzés van, mint a felnőttek megszokott komor gondja. Ma minden nehézség eltörlődik melyekről ti is hallotok a hétköznapiak rendjén. Hiába kérdeznének meg arról, hogy mit is jelente-

nek azok a nehézségek, melyekről beszélünk, mert ma mi sem érezzük azokat. Nincs semmi sem fontosabb számunkra, mint a bölcsek, akik meglátták a keleti ég alján a fénylő csillagot. Jézus csillagát. Azt mondják, mindenkinek van egy csillaga az égen. Nekünk van az égen és van a földön is. Az égen a saját csillagunk, s itt, mellettünk TI. Igen, a felnőttek szíve ilyenkor töltekezik meg fénnel, meleggel, szeretettel. Magukba fogadják az apró fények világosságát, visszatükrözik régi szeretteik lehullott csillagának fényét. Fontos ez a mindenkori felnőttek számára, hiszen másképp képtelenek lennének egy napra is olyan gyermekké válni, mint amilyenek ti vagytok.

Egy csillag szívünkbe küldte világosságát. Az Élet Fejedelmének, Jézusnak csillaga ez. S ne csodálkozzatok azon sem, hogy néhány felnőtt szemében könnyet látok. Nem azért születnek ezek a könnyek, hogy eloltsák a karácsonyfa fényét, nem a szomorúság könnyei ezek, hanem azé a szereteté, mely felhevíti a didergő lelket. Ti akkor szoktatok sírni, amikor valamilyen fájdalom ér, vagy éppen elmarad egy kérés beteljesülése. A karácsony estéjén gyermekké vált felnőttek nem a fájdalomért, de nem is a be nem váltott kérésekért könnyeznek, hanem furcsa módon az örömért, mely váratlanul, vagy éppen felkészülten érte őket. Igen, mert a felnőttek már ilyen különösek maradnak akkor is, amikor érzelmeikben, mosolyukban, nevetésükben gyermekké válnak. Talán, ha nem lennének azok a könnyek, akkor csakugyan **éppen olyan gyermekek lennének**, mint ti.

Karácsony estéjén sok ember imádkozik. Számotokra ismeretlen kéréseket fogalmaznak meg, melyeket csupán ők értenek. Olyanokat mondanak, hogy **boldogok**, mert a **magyarok Istene meghallotta őket**. Teljesítette ünnepre szóló kívánságaikat. Az angyalok elhosszabbítják a karácsonyfát, alája teszik a sok törődéssel becsomagolt ajándékokat, elkészül az ünnepi vacsora, s mindenki olyan boldog, mint eddigi életében még soha. De ezek a felnőttek arról beszélnek, hogy valakik sorozatosan elvették, még mindig **elvehetik karácsonyaikat**. Nem a fát, nem az alatta található, számotokra odahelyezett ajándékokat viszik el, nem is az emberek közül zárnak be bűnözők közé valakit, hanem elviszik a gyermekek, a felnőttek arcáról a mosolyt, kiszakítják szívükből azt a fényt, melyet egymás csillaga helyezett oda. Ezek a rosszindulatú emberek ellopják embertársaik boldog karácsonyát.

Drága gyermekeink, karácsonyotok van. Lehet, hogy némelyeknek szegényes a csomag, másoknak pedig drága. Előfordulhat, hogy valakinek kevés benne az édesség, és több a templomos „felhajtás”. Arra kérek titeket, hogy ne feledjétek el a napkeleti bölcsek történetét. Ők ugyanis **Jézusnak csillagát látták feljönni a keleti ég alján**. A mi tanítómesterünkét, aki soha nem tett különbséget ember és ember között. Neki mind-

kettő egyformán testvére, Isten teremtménye. Éppen ezért Isten jósága és szeretete azért küldött ilyen gazdag, vagy akár szegényes csomagot, hogy mindenkinek **egyforma legyen az öröme**. Lássuk meg azokat, akik igazán örvendenek a karácsony érkezésének, akik sokra becsülik, amit ajándékként kapnak. Az ő boldogságuk révén megszületik a többi is, akik talán kevésnek tartják a karácsony ajándékát. Olyan ez az öröm, amiként egy életbeli példa is mutatja. Vajon boldog lehet ma, karácsony estéjén az a szülő, akinek nincs gyermeke? Miként tud gyermekké válni az a szülő, aki elveszítette gyermekét? Miként ejtene örömkönyt az a szülő, aki eldobta magától gyermekét, s nem érzi szeretetének kicsorduló könnyeit? Csakis akkor lehetünk hozzátok hasonló, boldog gyermekek, ha mások örömét látva mi is örvendezünk. Akkor lehetünk igazán boldogok, ha mások boldogságát tapasztalva elárad rajtunk a régi boldogság mai érzése. Akkor lehet minden ember boldog karácsony estéjén, ha lelkében, szívében látja a karácsonykor született, Názáreti Jézus fényt, meleget, boldogságot, életet adó csillagát.

Kedves Gyermekek, Testvéreim! Szívemből kívánom mindnyájatoknak, hogy **áldjon meg benneteket az Isten!** Áldjon meg **nagy karácsonyával, gazdag ajándékokkal!** Áldjon meg **meleg otthonnal**, benne szerető **szülővel, testvérekkel. Legyen igen nagy az örömetök.** Amikor azonban vége az ajándékok kibontásának, lejárt a vacsora és mielőtt álomba szenderültök, ne feledjétek el imádkozni azokért, akiknek talán semmi sem adatott meg abból, melyben nektek örömetök volt ezen a karácsonyon. Isten lehajol néhány könnyező szülőhöz, édesanyját, édesapját sirató gyermekhez, bánatos felnőtthöz, szeretetével felnőttek reménységével szívükbe cseppent a karácsony megmaradt ajándékából, a mindent pótló szeretetből. **Ámen.**

PGyL

Ha egy kérdést egyáltalán fel lehet tenni, akkor meg is lehet válaszolni. (Vörösmarthy Mihály)

Interjú Bartha-Pál Aba unitárius lelkésszel

Szíves engedelmeddel a tegező formát használom, amit én is megengedek természetesen.

Beszélgessünk a korábbi állomáshelyeken szerzett tapasztalataidról, a hivatás és az egyéni sors esetleges viszontagságairól, egyetemes emberi értékekről.

- Hol születted lelkész úr, illetve hogyan alakult gyermek- és ifjúkorod időszakod? Hol kezdted el a hivatásod?

Kisgyermekként, mint lelkész személye, nagy befolyással volt rám az akkori bölöni unitárius lelkész, már csak néhai id. Kozma Albert. Visszaemlékszem, hogy mindkét nagyanyámmal jártam hol az unitárius, hol a református templomba. Természetesen ekkor még nem sokat értve az egész liturgiából és prédikációból, azonban arra mégis felfigyeltem, hogy az egyik templomban azt mondják, hogy Jézus, és a másikban azt, hogy Jézus Krisztus. Amikor már nagyon sokat gondolkodtam azon, hogy ez miért is lehet így, egyszer csak feltettem a kérdést, hogy „*Jézus és Jézus Krisztus testvérek voltak?*” Vicces lehetett. Aztán nagyban meghatározta fiatalkoromat, a 2000-es évek elején Bölönbe kinevezett református lelképásztor, Fancsal Zsolt személye, aki zongorázni tanított, és olyan példaértékkel végezte szolgálatát, hogy maga körül egy szeretet közösséget alakított ki. Azt, hogy lassan tizenöt éve kántorizálok, azt neki köszönhetem.

Mivel az anyai nagyanyám unitárius gondnok volt, ezért ünnepi ebédek légkörét nagyban meghatározták a teológiai hallgatók jelenléte, akikre mindig csodálattal néztem fel. Majd Berdés (Berde Mózes Unitárius Gimnázium) diákként, mint lelkészek hatással voltak rám Lakatos Sándor és András Benedek személye. A gyülekezeti kántori szolgálatomat pedig Korondon

kezdtem, ahol Demeter Erika és Lázár Levente lelkészekkel szolgálhattam közösen. Majd a kolozsvári teológián, különös módon lelkészek nagy száma vett körül. Bár mindegyik tanárom nagy hatással volt rám, de engedjék meg, hogy kiemeljek két olyan személyt, akik maguk mellé vettek és segítettek fejlődésemet, a lelkészi formálódásomat, Czire Szabolcsot és Solymosi Zsoltot. Átáluk megtapasztalhattam azt a határokat nem ismerő szolgálatot, amelyet nap mint nap tanúsítottak és tanúsítanak. És most megtisztelő számomra, hogy Czire Szabolccsal együtt lehetek a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkésze.

A teológia elvégzése után főtiszteletű Kovács István püspök úr a Sepsiszentkirályi Unitárius Gyülekezetbe nevezett ki segédlelkésznek. Nagy öröm volt számomra, hogy egy olyan gyönyörű faluban kezdhettem a lelkészi szolgálatomat, mint Szentkirály, mesés a táj, és a templomi kilátóról elvarázsló kép tárul az ember szemé elé. A templomhoz vezető út elég meredek felfelé, és ahányszor ezt az utat megtettem, mindig azt mondtam, hogy „*az út és kitekintés, egy imádság önmagában*”, valóban érezni lehet, hogy az „*Isten tenyerén*” létezőnk.

- A szülőföld lélektana, a szülői háztól való távolság, hogyan befolyásolja a mindennapjaidat?

Nagyon jó kérdés. Hú, mennyi otthonom van, hála a jó Istennek! A szüleim 2009-ben, amikor én Székelykeresztúron kezdtem a középiskolai tanulmányaimat, akkor Korondra költöztek, így kétlakiak lettünk. A szülőfalum az Bölön marad örökre, hiszen ott nőttem fel. De lassan tizennégy éve tart a Korondhoz való kapcsolódás, így gyakran, amikor azt hallom, hogy haza, akkor éppen annyira érzem magamat otthon Korondon, mint Bölönben. Mivel a feleségem szilágysági születésű, így oda is haza megyünk. De bevallom őszintén, hogy amikor az „otthon” szót hallom, akkor leghamarabb Sepsiszentkirály jut eszembe, hiszen ott kezdtük a feleségemmel a közös életünket, oda született Zente fiunk, jó pár emlék oda fog mindig kötni. És most már itthon vagyunk Budapesten is, törekszünk arra, hogy itt is otthon teremtsünk magunk számára. Ehhez természetesen minden lehetőség adott.

Tehát ilyen nagy számomra a haza, és most már Budapesttel is bővül. Egyáltalán nem érzem azt, hogy hátat fordítottam volna Erdélynek, hiszen bármikor mehetek, amikor szeretnék, és a feleségemmel mindketten törekedni fogunk arra, hogy Zente otthon lehessen Székelyföldön és a Szilágyságban is.

- Van-e olyan emlék, ami azonnal felötlik, amennyiben a szülőfalu kerül szóba. Milyen volt az adott időszak Romániájában felnőni?

Akkor, amikor Bölönről van szó olyankor mindig a templom és annak lelkülete jut eszembe. Érzem a templom illatát, mert vallom azt, hogy minden templomnak van egy sajátos illata, ami az évtizedek alatt soha nem változik. Számomra ez a templom az, ahová mielőtt belépek mindig izgalom tölt el, ahová szó szerint vágyakozom. Itt kereszteltek, itt konfirmáltak, és a feleségemmel itt kértük az Isten áldását a közös életünkre. A másik az iskola, amikor a „kicsi iskola” mellett megyek el, és időm van benézni a kerítésen, akkor mindig próbálok elképzelni azt, hogy milyen is lehetett ott gyermekként játszani. A harmadik pedig nagyszüleim udvara, amely az én gyermekkoromban tele volt élettel. Nagypám kovácsmester, és gyönyörű emlék számomra, amikor kora reggel a harmaton érkeztek a lovak, és én figyelhettem, ahogyan a legnagyobb művészi pontossággal végzi a vasalást. Miután végzett a munkával, kézen fogott és elmentünk a közeli kocsmába, ahol ő megpihent nekem pedig „fizetett egy üdítőt”, utána kezdődött a mezei munka. És ott élnek bennem azok az alkalmak, amikor jó apámmal, a falútól nem messze levő gyümölcsösbe, a „szilvásba” mentünk. Számomra ez egy szertartás volt, ünnep, hogy ketten mehettünk. Ez a hely mindig feltöltött, csend volt, és a gyümölcsös szélén levő forrásból forr számomra a világ legfinomabb vize. Még számtalan emlék jön most velem szembe, majd talán egyszer veszem a fáradságot és leírom magamnak azokat is.

- Volt-e a szülői házban olyan, akire példaképként tekintettél, túl a vérszerinti kapcsolaton?

Úgy érzem, hogy minden egyes családtagom valamilyen szinten formált. Én mindig nagyon szerettem a felnőtteknek kérdést feltenni, és utána inni a szavukat. Azt érzem, hogy az, akivé váltam, akarva vagy akaratlanul nagyban a család formáló erejétől függött, és ebben benne van mindenből egy rész. Az egyház szeretetet például az édesanyám felőli családból tapasztaltam, és szívtam magamba, de azt érzem, hogy magát a hit kifejeződését, azt nagyban édesapám felőli nagyanyámtól tapasztaltam.

- Milyen pályát tűztél céloddul gyermekként?

Lehet, hogy nagyképűen hangzik, de én mindig pap akartam lenni, gyakran ezt is játszottam, hogy én pap vagyok. Az elmúlt időben nagyon sokat gondolkodtam azon, hogy abban, hogy én lelkész lettem, nagy szerepe volt a családnak is. Többször fel is tettem magamnak a kérdést, hogy mennyire az én álmom, és mennyire a család akarata? Rá kellett jöjjek arra, hogy nagyban hozzájárult az utóbbinak a rólam alkotott víziója is „Abából pap lesz” - mondta büszkén nagyanyám. És

visszaemlékezve, soha nem volt más pályára való kitekintés, ez élt bennem, „én pap leszek”. Az is ott van, és nemrég jöttem rá arra, hogy az őseim unitárius vonalában az egyház szolgálat hatalmas fontossággal bírt, a múltunk templomépitő ősökre és gondnokokra tekint vissza, ezért hosszú éveken át ott élt a vágy, hogy majd egy lelkészt is ad a család az unitárius egyháznak. Íme.

- Mikor felvételiztél a teológiára? Milyen irányulási pontok voltak, hogy történt a választás?

Jövőben lesz tíz éve. Mintha a tegnap lett volna, eleve nem élnek bennem az emlékek a felvételizéssel, jó visszagondolni rájuk. Egy olyan hét főből álló csapat verődött össze, akik nagyban meghatározzuk azóta is egymás életét. A teológus közösség egy érdekes életforma, hiszen több éven keresztül életünk nagy részét egy közösségben töltjük, és nagyon érdekes számomra, mert minden egyes személy, akit értem a teológián mindannyian adtak személyiségükből valamit számomra. Úgy fogalmaznék, hogy a lelkészképzés során egymásnak vagyunk a legfőbb formálói.

- Mikor merült fel először a szülőföld elhagyása- földrajzi értelemben?

Őszintén?! Soha nem merült fel benne a szülőföld elhagyásának a ténye, és ma sem érzem ezt. A lelkészi szolgálat számomra abban áll, hogy ahová vezet az Isten, oda kell menni. Ott van valami feladat, amit el kell, hogy végezzünk, és ez a legnagyobb kihívás, hogy megtaláljuk ennek a formáját, ahogy az Isten az én személyemen keresztül építi az adott közösséget. Ha valaki megkérdezi, hogy számomra mi a lelkészség, akkor csak ennyit tudok válaszolni Dsida Jenőt idézve és parafrázálva: „menni házról házra, városról városra, mint egy izzadt, fáradt, fanatikus csavargó. És rekedt hangon, félig sírva, kiabálni minden ablak alatt: Szakadt lelket foltozni, foltozni! tört szíveket drótozni, drótozni!”, ez számomra a lelkészség.

- Mikor és hol kezdted szolgálatod? Milyen volt kezdőként a papi hivatás, milyen nehézségekkel kellett szembenézned? - Milyen alapvető különbségben reménykedsz az előző és mostani szolgálat között?

Sepsiszentkirályban, Sepsiszentgyörgytől öt kilométerre levő kis faluban kezdtem lelkészi szolgálatomat. Bár segédlelkész voltam hivatalosan, de igazából saját magam segédje. Több dologra megtanított az ott töltött két esztendő, de egy dolgot emelnék ki, ami számomra a legfontosabb, és az az, hogy a gyülekezet központjában soha nem a lelkész áll, hanem a közösség tagjai. Minden, ami történik, amit szervezünk, amit csinálunk, nem értünk, hanem értük van, az Isten országából való kis részének a megtapasztalásáért. És ez mindenekelőtt az ő közösségük, én idegenként érkezek, és ideig-óráig

maradok, ők azok, akiknek az egész fontos kell, hogy legyen, ha csak egyedül nekem fontos, akkor nem sok értelme van. Akkor, amikor hosszú időt töltöttem az irodában számítógép előtt, a könyvelés és adminisztráció világában, többször rá kellett ébredjek arra, hogy nem ezért lettem lelkész, és ez az egész nem is érdekel, egy dolog viszont nagyon fontos, lehajtani a laptopot és végig menni a falun, betérni két-három családba, megkérdezni, hogy vannak, és valamiben tudok-e segíteni. Együtt imádkozni. Azt érzem jelenleg, hogy addig végzem ezt a szolgálatot, amíg a nagyobb aranyát ez a lelki-ség adja, a folyamatos kapcsolatban levést. Nem tudok egyetérteni azzal, hogy a nagy gyülekezetekben több a munka, mint a kisebbekben, hogy több üres ideje van a papnak. Lehet, hogy lélekszám kevesebb van, de a szolgálat, a jelen levés az pontosan ugyan annyi Buda-

pesten és Sepsiszentkirályban is. Hatalmas örömmel követem a volt gyülekezetem életét, és jó látni, hogy bár nincs állandó lelkészük, de a beszolgáló lelkész és saját szervezkedésben tovább visznek és álmodnak közösen elkezdett tevékenységeket.

Mindezzel a szolgálatkészséggel és örömmel jöttünk a családommal Budapestre. Többen is azt kérdezik „de miért jöttünk el éppen Budapestre?“, én magammal szemben őszinte válasznak azt érzem, hogy „azért jöttünk, mert az Isten most erre mutatott utat, bízva abban, hogy most itt van szükség a szolgálatunkra, és ha holnap újra csomagolni kell, akkor indulok, mert menni kell házról házra, városról városra.”

Kedves lelkész úr! Isten hozott szeretteddel együtt és áldjon meg munkádban a gondviselő Isten! (Szerk)

Bemutakozás

Török Karola vagyok, 1993. január másodikán születtem, Szegeden.

Dél-Erdélyben, Olthévízen nőttem fel. Elemi és általános

iskolai tanulmányaimat Olthévízen, a középiskolait Székelykeresztúron a Berde Mózes Unitárius Gimnázium teológia osztályába végeztem.

2011-ben az iskola Kriza díjasaként hagyhattam el a gimnáziumot. Meghatározó szerepe van az itt töltött négy évnek. Szavalóversenyeken, különböző tantárgyversenyeken vettem részt. Több szervezetbe is bekapcsolódtam, például a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet életébe. 2009-ben itt ismerkedtem meg a Georgius Aranka Nyelv- és Beszédművelő Társasággal is, amely, az Anyanyelvápolók Szövetségével együtt, máig fontos szerepet játszik a mindennapjaimban. Először az Aranka Társaság által meghirdetett beszédművelő versenyeken vettem részt (és lettem többszörösen díjazott), majd az első Erdélyi Ifjúsági Anyanyelvi Táborban is. A középiskola befejezése után az Anyanyelvápolók Szövetségének tagja, az Aranka Társaságnak pedig ifjúsági vezetőségi tagja lettem, így mai napig aktívan részt veszek mindkét szervezet életében, besegítek versenyek, táborok, rendezvények szervezésébe. Mindemellét bekapcsolódtam a Gondviselés Segélyszervezet munkájába is, melynek az egyetemi éveim végéig állandó önkéntese voltam.

Egyetemi tanulmányaim helyszínéül Kolozsvárt választottam, ahol két alapképzést is elvégeztem: gyógypedagógiát és könyvtárszakot. A mesteri tanulmányaimat Budapesten, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen folytattam, ahol üzleti információmenedzsment szakirányon szereztem okleveles könyvtáros diplomát.

Tanulmányaim ideje alatt lehetőségem nyílt utazni, többször is jártam Észak-Amerikában. Az itt tett utak során alkalmam volt több vidéki és egyetemi könyvtár meglátogatása mellett olyan világhírű könyvtárat is megnézni, mint Washington DC-ben a Kongresszusi Könyvtár.

Az egyik amerikai utam során, 2017 februárjában részt vettem a kaliforniai Monterey-ben az Unitárius Univerzalista Nők második alkalommal megszervezett nemzetközi konferenciáján (International Convocation of Unitarian Universalist Woman).

2018-ban, az egyetemi tanulmányaim befejezése után Budapesten iskolai könyvtárosként helyezkedtem el, majd egy év múlva az ELTE Tanító és Óvóképző karának könyvtárosa lettem.

2021-ben beiratkoztam az ELTE Bölcsészettudományi Karának Történelemtudományi Doktori Iskolájába. A kutatási területem a könyvtárhoz kapcsolódva könyvtörténet, a kutatási témám könyvdivatra fókuszál a 17-18. századi Erdélyben.

2022 ősze óta, most már több, mint egy éve a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének a Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjteménye könyvtárosa vagyok. 2023 januárja óta heti néhány órában vallást is oktatok. Emellett kulturális rendezvényeket, könyvbemutatókat, konferenciákat szervezek.

Munkám egyik meghatározó szempontja R. David Lankes gondolata: a jó könyvtárak nem csupán könyveket gyűjtenek és jó szolgáltatásokat nyújtanak, hanem közösséget építenek.

Akik előttünk jártak

Egyháztörténeli konferencia a Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központban

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete, valamint a Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjteménye, *Akik előttünk jártak - 133 év unitárius nagyjai a gyűjteményekben őrzött források tükrében* címmel tudományos konferenciát szervezett.

2023. szeptember 22.-én tartott rendezvény mérföldkőnek tekinthető, mert az egyházkerület által újonnan létrehozott Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központ legelső rendezvénye volt.

A Nagy Ignác utcára néző, multifunkcionálisan kialakított térben szép számú hallgatóság foglalt helyet. A kora délelőtti kezdődő konferencia Kriza János, püspöki helynök áhítatával, majd Elekes Botond főgondnok köszöntő beszédével kezdődött.

A rendezvényt egy korábban készült riport montázsának levetítése vezette be. Bemutatta a templomos ingatlan átalakításának előzményeit, a kulturális központ létrejöttének történetét, a megvalósítás folyamatát.

A konferencia keretében egyháztörténeli vonatkozású előadások követték egymást, a következő sorrendben.

Az első szekcióban Czire Szabolcs, a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkésze, a Protestáns Teológiai Intézet docense Petz Samu, az épület tervezőjének életét és munkáját ismertette. L. Balogh Béni, a Társadalomtudományi Kutatóközpont Kissebsegstudományi Intézete munkatársa Kiss Elek unitárius püspök és Petru Groza kapcsolatát mutatta be, végül Szakál Anna, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének munkatársa beszélt Kiss Mihály unitárius esperes és Kriza János unitárius püspök baráti és szakmai kapcsolatáról.

Ezt követően egy kávészünet keretében jó hangulatú szakmai beszélgetések kezdődtek.

Beszámoló a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének

A szünet után, a második szekció keretében Lovas Borbála, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának adjunktusa újszerű megközelítésben a korai prédikációs irodalom 19-20. századi megítéléséről tartott előadást. Őt Molnár Lehel levéltáros, az unitárius egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltárának vezetője követte, Kénosi Tózsér Jánost és egyháztörténeli munkásságát bemutató előadásával. A szekció lezárásaként Török Karola könyvtáros bemutatta az egyházkerület Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjteménye kialakításának előzményeit a korabeli unitárius sajtó tükrében.

A második szekciót kötetlen beszélgetés követte, majd a harmadik szekció következett. Ennek keretében Rüszt-Fogarasi Enikő, a Babes-Bolyai Tudományegyetem oktatója előadásában a fejedelmességkori Kolozsvárra kalauzolta a hallgatóságot: Akikért a harang szólt a fejedelmességkori Kolozsváron című előadásában igen érdekes számadási adatokba nyerhettünk betekintést. A konferencia utolsó előadását Balázs Mihály professzor tartotta, aki a kulturális központ névadójáról, Szervét Mihályról beszélt.

Az rendezvény záróakkordjaként Vida Bernadette (szoprán) előadó-művész és Márkos Albert cselló művész, zeneszerző unitárius egyházi énekek kortárs átdolgozásainak előadásával lepték meg a résztvevőket.

Az új kulturális központ érdekesnek és tartalmasnak bizonyult nyitórendezvényét jó hangulatú állófogadás kerekített le, kiváló alkalmat nyújtva ismerkedésre, szakmai, valamint kötetlen beszélgetésekre.

Török Karola

A galériában látható fotókat Szabó Mátyás, valamint gyűjteményünk munkatársai készítették.

További képek láthatók a <https://www.unitarius.hu/> oldalon.

2023. évi Közgyűléséről és Konferenciájáról

A Bartók Béla Unitárius Egyházközség Perczelné Kozma Flóra Nőegylete látta vendégül a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségét, befogadva a 2023. évi közgyűlést és konferenciát *Növeljed a mi hitünket* címmel. Több éves kihagyás után tértek vissza a tagok és meghívott vendégek ugyanarra a helyszínre, ahol a koronavírus világjárvány előtt utoljára találkoztak 2019-ben.

Akkor nagy reményekkel indult az előtte való évben megválasztott elnökség az új ciklusnak, nem is sejtve, hogy milyen változások és kihívások állnak nem csak előttük, hanem az egész világ előtt. Átéltük a koronavírus világvármányt,

megtapasztaltuk, hogy azokban az időkben, amikor a világ tájainak bejárásának pusztán pénztárcánk szabhat akadályt, közeli családtagjaink, barátaink meglátogatása is komoly kihívást jelent, kijárási korlátozások, a boltokban az idősöknek vásárlásra kijelölt időkapuk lépnek életbe és a leggyakoribb felszólítás a *maradj otthon*.

Online dolgoztunk, ha volt rá lehetőségünk, kerültek egymás megölelését, maszkot viseltünk beltéren, a tömegközlekedési eszközökön, sokszor még utcán is. Bezártak a színházak, a koncerttermek, az éttermek, az iskolák, de még a templomok is. Nem hittük korábban, hogy egyszer online hallgatva az Istentiszteletet, szűk

családi körben fogunk úrvacsorát venni, miközben a lelkészsünk egymaga vagy szintén szűk családi körben áll a templomban az Úr asztala mellett. Leírni ezeket a sorokat ma már szívszorító, mintha egy sci-fi filmet mesélnék, miközben mindezt átéljük. Most már újra találkozhatunk, s ugyan a szomszédunkban dűl a háború, de mi békében újra megölelhetjük egymást, járunk dolgozni, a gyerekek iskolában tanulnak, vasárnap a templomban imádkozunk, és az Úrvacsorát újra közösen vesszük egymás mellett állva.

Itt volt tehát az ideje, hogy újra rendezzük sorainkat, egybegyűljünk mi, unitárius nők is az ország különböző pontjairól, bizva abban, hogy még lehetnek terveink, illetve lesz lehetőségünk azokat megvalósítani.

Ehhez adott mindnyájunknak erőt Léta Sándor tiszteletes úr, amikor áhítatával megnyitotta (Máté 17:20) a rendezvényt, amelynek középpontjába a mustármagot állította. A templomi padokon sárga papírvirágok, azok közepében mustármag, hogy a teljes nap során emlékeztessen bennünket arra, hogy milyen parányi hit is elég, a nagy változások eléréséhez.

A közös imádságot követően Bartha Mária Zsuzsánna lelkész, a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének (továbbiakban: MUNOSZ) alelnöke, Dimény Csilla, az Unitárius Nők Országos Szövetsége

elnöke köszöntötte a résztvevőket. A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének vezetősége nevében, átadva Kriza János püspök helynök úr és Elekes Botond főgondnok úr üdvözlését, Kaveczkiné dr. Farkas Katalin felügyelő gondnok asszony üdvözölte a megjelenteket. Zomboriné dr. Pap Zsófia, a MUNOSZ jegyzője, felolvasva Szabó Csengele lelkész, a MUNOSZ titkára levelét, - aki hamarosan anyai örömök elé néz - köszöntötte a jelenlevőket.

Kapcsolódva a lelkész úr gondolataihoz, dr. Szent-Iványi Ilona az előadásában, amelynek a Nők szerepe a Bibliában címet adta, a Bibliában megjelenő nőket történeti sorrendben végig követe állított élénk követendő női mintákat, szerepvállalásukon keresztül bemutatva, hogy életünk nehéz helyzeteiben hitükben megerősödvé, hogyan álltak helyt, hogyan feleltek meg az előttük álló kihívásoknak, amit nem csak a közvetlen családjuk, hanem nagyobb közösségük, népük is elismert.

A lebilincselő előadást követően sor került a tisztújító közgyűlésre, Bartha Mária Zsuzsanna levezető elnöklétével. Egy perc néma felállással emlékeztünk az időközben elhunytakra, köztük a MUNOSZ első elnökére, Kiss Tündére, majd a hivatalos elvárásoknak megfelelően lelkész, Szabó Csengele lelkész, Bohrné Szűcs Mariann pénztáros, Zomboriné dr. Pap Zsófia jegyző.

A stafétát tőlük a titkos választás eredményeképpen a következő öt évre Léta Erika, Pintér Nóra Antónia és Harsányiné Ricsey Boglárka veszi át. Dr. Szent-Iványi Ilona, Bartha Mária Zsuzsanna és Zomboriné dr. Pap Zsófia pedig a közgyűlés felhatalmazása révén továbbra is az elnökség tagjai maradnak. A választást követően a 2024-ben tartandó közgyűlés helyszínéül a

nők asszony Kocsordot javasolta, amelyet a jelenlevők örömmel fogadtak.

A közgyűlést követően dr. Chehadé-Boér Judit tartalmas előadásában értékelte a MUNOSZ tevékenységét a kezdetektől, majd az összeállított és kiosztott kérdőív alapján Zomboriné dr. Pap Zsófia kérésére a jelenlevők megosztották gondolataikat és tapasztalataikat saját nőszövetségük működésével, saját maguk által a nőszövetség és az egyház érdekében végzett és vállalt feladatokkal kapcsolatban. Az élénk tanácskozást, amelynek keretében a nőszövetségek képviselői ismertette az előttük álló kihívásokat, a jövőbeli terveikről is beszámoltak.

A jelenlevők a konferenciát a *Jöjj, énekelj velem* című dal közös eléneklésével zárták. Ezt követően közös asztalnál folytatódott a kötetlen beszélgetés, miközben a Perczelné Kozma Flóra Nőegylet tagjai tálalták a narancsos süttőkelevest, majd a különféle ízesítésű vagdaltakat, töltött húsos tekerceket, az őszi hangulatát idézte a csicseriborsó, cékla, sárgarépa köretek és a nyarat az uborkás krumpli saláta.

A közös ebéd után, indulás előtt a kávé mellett a vendégek és házigazdák által készített süteményeket fogyasztva vették át a résztvevők az apró, mustármaggal töltött üvegecskéket, hogy mindig emlékeztesse őket Jézus a hit erejéről szóló szavaira.

Zomboriné dr. Pap Zsófia jegyző

„Hisszük, hogy a karácsony mindenkié”

Magyar Unitárius Egyház Segélyszervezete
www.gondviseles.org

A magyarországi Gondviselés Segélyszervezet idén rendhagyó módon, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületével közösen szervezte meg immár hagyományosnak

számító budapesti adventi adománygyűjtését.

Adománygyűjtésünk célja az évek során változatlan: együtt, közös hitben, tenni akarással a rászoruló családok megsegítése. Nehéz sorsú gyermekek szemébe szeretnénk egy kis adventi csillogást és meghitt hangulatot varázsolni a családok szerény otthonába.

A korábbi évekhez hasonlóan idén is a CBA Vörösvár Kft-vel együttműködve, CBA Prima üzletekben bonyolítottuk le az adománygyűjtést.

Az eddig jól bevált három budapesti és egy nagykovácsi üzletre terveztük a gyűjtési akció elindítását, azonban az idei évben a vártnál is több önkéntes jelentkezett, így újabb CBA Prima üzletek bevonása vált szükségessé.

Amit kértünk, megadatott: további 4 CBA Prima üzlet, marketingtámogatás, amely által online megjelenés, illetve az üzletekben hallható rádiós felhívás ösztönöz

te a vásárlókat az adakozásra és a közös társadalmi szerepvállalásra.

Összegezve tehát, 2023. november 24-én és 25-én, illetve 2023. december 1-jén és 2-án

35 önkéntes, 4 nap alatt 112 banános ládát töltött meg élelmiszer-adománnyal, egy közös cél érdekében.

A havazás, sikos utak, hideg, eső és köd ellenére is az önkéntes csapat erős hittel, elszántsággal gyűjtötte majd dobozolta a befolyt adományokat, hogy azok végül jó kezekbe kerülhessenek.

Az idei év különlegesnek bizonyult a korábbiakhoz képest, hiszen mindhárom budapesti, a miskolci, a kocsordi és a füzesgyarmati gyülekezetből csatlakoztak önkéntesek.

Unitárius testvéreinkkel, püspöki helynökünkkel, lelkészeinkkel, presbiterekkel, más felekezeti barátokkal és közmunkás diákokkal együtt dolgoztunk egy nemes cél érdekében, hogy kevesebb legyen a nélkülözés, több a szeretet.

A gyűjtési akció egyik legszebb része, a segítségnyújtáson felül, hogy különböző generációk kapcsolódtak össze és tevékenykedtek közösen, fáradságot nem ismerve.

A legidősebb önkéntes 80, a legfiatalabb 12 éves volt. Eltérő életszakaszok, érzelmek és célok, mégis mindenki úgy vélte, hogy van mit hozzáadnia a kezdeményezéshez.

Nagy köszönet illeti hétköznapi hőseinket: Abonyi György, Bartha Sándor, Bartha Zsombor, Bartha Zsuzsa, Darkó Attila, Darkó Csenge Emese, Darkó Katalin, Darkó Tünde Tímea, Demján Katalin, Demján László, Fürcht Gábor, Gulyás László Béla, Jakab Júlia, Kiss Zsuzsa, Kollmann-Zorger Hedvig, Dr. Kovács Gréta Tünde, Kovács Katalin Margit, Kovács Lajos, Kovács Laura Mária, Kovácsné Czeglédi Mária Tünde, Köpe Ábel, Köpe Csaba, Köpe Júlia, Kriza János, Kulcsár Júlia, Léta Erika, Léta Sándor, Soós Judit, Szász Adrienn, Tettamanti Béla, Tóth Izabella, Vajda Noémi, Zoltán Csaba, Zombori György, Zombori Mózes, Zombori Zsófi.

Advent első vasárnapján zárult le adománygyűjtésünk első szakasza.

Az összegyűjtött adományok értéke elérte a 2.800.000 Ft-os összeget.

Következik az újabb feladat, a csomagok összeállítása és kiszállítása.

Legyünk továbbra is együtt a szeretet szolgálatában, mert hisszük, hogy a karácsony mindenkié.

Darkó Attila Elnök
- Gondviselés Segélyszervezet,
Budaörs, 2023. 12. 03.

UNITÁRIUS ALAPÍTVÁNY - Budapest Pf. 81. 1363

Az Unitárius Alapítvány pályázati felhívása

Az Unitárius Alapítvány pályázatot hirdet 2023. évre. Pályázhatnak a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete egyházközségei.

A pályázat céljai:

1. *szereztetszolgálati és karitatív tevékenységre, családok idősek segítése,*
2. *az egyházközségek a hitéleti és az egyéb, a hitélethez szorosan köthető tevékenységeik megvalósítására, (nem lehet rezsizsámla kifizetése)*
3. *magyarországi és erdélyi fiatalok részére olyan programok szervezése, amelyek lehetővé teszik egymás kölcsönös megismerését, a közös kulturális gyökerek és közös identitás ápolását.*

A pályázatok beadási határideje: **2023. december 1.**

Pályázatra kiírt összeg: **1 350 000 Ft** azaz: egy-millió-háromszáz-ötven-ezer forint

A pályázatok elbírálásnál döntőjelentőséggel bír a közhasznú tevékenységek támogatása.

A pályázatban kérjük feltüntetni az egyházközség bankszámlaszámát, mert különben nem tudjuk utalni az elnyert összeget.

A pályázatot 2023. december 1-ig a muehivatal@unitarius.hu címre kérjük elküldeni, és postán is megküldeni.

A pályázatok elbírálási határideje: **2023. december 3.**

A felhasználás (bizonylatok kelte) ideje: **2023. december 3 - 2024. július 15.**

Az elszámolás határideje: **2024. július 31.**

Az Unitárius Alapítvány 2015. április 7-től **közhasznú alapítványként** működik, ezért az elszámolás szigorúbb feltételekkel történik. Kérjük, hogy az elszámolt bizonylatokon a következő szöveget szíveskedjenek feltüntetni „*Elszámolva az Unitárius Alapítvány 2023. november 23-án kiírt pályázatához*”

A beszámolóhoz kérjük mellékelni:

az **Egyházközség nevére és címére** kiállított számla hiteles másolatát /lelkész és gondnok aláírásával, egyházközségi pecséttel/,

rövid szöveges beszámolót, a felhasznált célok szerint

A határidő és az előírások pontos betartását kéri tisztelettel a Kuratórium!

Abban az esetben, ha az elszámolás a fenti feltételeknek nem felel meg, akkor a pályázati összeget **vissza kell fizetni.**

Ismételten felkérjük az egyházközségeket arra, hogy a pályázatok elbírálási határidejéig, 2023. december 3-ig szíveskedjenek beküldeni az előző pályázati elszámolást, mert ellenkező esetben kizárják magukat az új pályázathól.

Kívánunk kedves Hittestvéreinknek jó egészséget!

Budapest, 2023. november 23.

A Kuratórium nevében:

Dr. Kiss Balázs s.k elnök

Versek

Csíki András
(Nyárádszereda, 1980)

közgazdász, újságíró, költő, a Debreceni Unitárius Egyházközség gondnoka.

Megérkezés

„Állj meg, ember! Hát csak így, ajtóstul, tokostul?” Sütő András – Advent a Hargitán

Halkan a városi zajban,
észrevétlen a kikiáltók között,
mégis útjában sok sietségnek,
felülve mennyi tévesztésnek.
Csontokból, húsból, vérből,
magabiztos léptekkel míg
döng a fejlődés és döngöl.

Halkan a városi zajban,
észrevétlen a kikiáltók között,
míg toronydaruk villognak,
s a vásárosok neonmécsesei
felett benzinszag nyomja
el a nyugalom illatát,
megvilágíthatatlan estéken.

Halkan a városi zajban,
észrevétlen a kikiáltók között,
a szmogfelhőn, vaksötéten,
nemtörődömségen túli fényt,
de várva. Békéjével,
csendjével, szeretetével, hogy
meglegyen a megérkezés.

Halkan a városi zajban,
észrevétlen a kikiáltók között,
híresztelések, ócska masinériák,
guvadt szemű nyálcsorgatók,
pénzzel fűtött ragály fészkelte
melegedők népe között, drótkéfe-
simogatások alatt, hogy meglegyen.

Hogy meglegyen!

És imádkozom

Nekem az az Egy kell,
aki Molnár Vilmosnak Csicsó után s
nekem Tusnád előtt – annál
az éles kanyarnál – megjelent.
Ismételgetem, mint Popriscsin,
egyre több ráncsal, egyre több
véleményes jótétemény közepette.
Szalmalángok piszkafája:
magam vagyok a mihaszna
mantra, a féreg bútta fohász s az
estéli koponyahasító baltacsapás.
S ebben a sokszorosán élemedett korban,
annyi habzó szívárvány, bogra
kötött akasztófakötél és elhamarkodott
jelenés hétköznapisága után,
megijedek a jó szó jóságától,
az édes csók édességétől, az
ártatlan gyermek ártatlanságától –
ebben az élemedett, popriscsini korban.
És imádkozom az ünnepért,
és imádkozom az őszinte,
Isten-megsegített teljességért.

Csak gyermekszájból

–„Igazán mondom nektek, aki nem úgy fogadja az
Isten országát, mint egy gyerek, nem jut be oda.”
Márk 10,15

Szót csak gyermekszájból,
tekintetből, mosolygásból végy. Ne sajnáld
a túlrejtett hajnalokat s az öt-hat felé
szabdalt éjszakát – ne sajnáld
mert mondataid összeállnak
és jelentéseidben az értelem ékkövét
s a tudat terceit adják;
ne sajnáld az álmatlan
valóságot, a készenlétek
alacsony röptét, csontsovány
megokolását a véghezvihetetlennek.
Te csak kérd gyermekszájból a szót,
a láz festette halánték,
a begerjedt önkívület, az össze
nem ér ölelések mögül – kérd,
és a teremtés ereje megmutatkozik

meg kell zavarodni

*Fejjel lefelé, mint Péter a kereszten,
lóg az ember az ég kékjébe lobogó hajjal
és talpa felett kopog a föld.
(Weöres Sándor: A fogak tornáca, 3)*

*meg kell zavarodni
mennyi szépséggel
nyomorít az élet:
a tél visszatér
és kimerevedett
arcunk ráncaiba havaz
jégcsap és malaszt
a tavaszt várhatod:
a lélek lugasain
fagyott gyermekek
és kitömött koldusok
csüngnek mint
csóré denevérek
mint Péter a kereszten
és jégkásás latrinákba lóg
hitünk s hajunk
csapzott szennyes tincseivel
eget s földet ölel
oldásban kötésben
vásó viszolygásban;
meg kell zavarodni
mennyi szépséggel
nyomorít az élet:
szemgödreinket
üresre fújják a februárt
idéz szelek
szánk széle száraz
mint az augusztusban
kirepedt föld
szívünk karéja
kéthetes kenyér
morzsálgják
nyugtalan emberek
és éhes madarak csipegetik
meg kell zavarodni
mennyi szépséggel
nyomorít az élet:
hitünk s hajunk
csapzott szennyes tincseivel
eget s földet ölel
oldásban kötésben
vásó viszolygásban
a lélek lugasain
fagyott gyermekek
és kitömött koldusok
csüngnek mint
csóré denevérek*

*szívünk karéja
kéthetes kenyér
morzsálgják
nyugtalan emberek
és éhes madarak csipegetik
meg kell zavarodni
meg kell zavarodni
ennyi szépségben*

Lesz-e a jóság? (dalszöveg)

*Az ajtónak van nálad kulcsa,
csengetés nélkül jöhetsz,
talán elindulsz újra,
hogy meglepetést szerezz.*

*Hányszor, hányszor képzelődtem,
hallottalak s láttalak,
a vak sötétben fálnak döltem,
s meg is választalak!*

*Díszbe öltözik most a város,
a fákon, házakon füzér,
az ember eljuthat magához
Ha szeret s hűséggel remél.*

*Lesznek-e lábnyomok a hóban?
Fehér lesz-e az ünnepünk?
Türelmet eleget tanultam?
Lesz-e a jóság az ékszerünk?*

*ref:
December, végre december,
várjuk a jelet, az égi fényt,
gyermeki hitünk felemel,
ugye idén se lesz sötét?
December, csoda december,
megannyi régi-régi kép,
szeretni nem felejthetsz el,
van úgy, hogy nem is kell egyéb!*

Csiki András

Csodavárás

Vajon minden csak egy álom, mit örökbe kaptunk, mire tiszta gyermeki lélekkel mindig szívrepesve vártunk, vagy egy nagy titok, aminek a nyitját soha nem akarjuk megfejteni, hisz így szép, így varázslatos, a csoda csak addig élhet,

amíg titkon hiszünk benne, ha megkopik égi fénye, elhalványul tündöklése, minekünk is hittelessé, lélektelessé kell válnunk. Ezért vágyunk minden évben új csodára, gyertyafényre, szívmelegre, emberségre, pillanatnyi öröklétre?

Vélemény - álláspont

Van szerepe a hitnek az orvoslás vonatkozásában?

Orvostanhallgatóként szembesültem azzal, hogy napjainkban a szinte határtalan mennyiségű információnak és tudásnak köszönhetően az embernek muszáj nagymértékben specializálódnia ahhoz, hogy egy adott területen sikereket érhesen el. Ennek a tendenciának áldozatul esve én is azon kaptam magam, hogy ér-

deklódási köröm, beszélgetési témáim szinte kizárólag a szakmára korlátozódtak, korlátozódnak.

Az egyetemi évek alatt ugyan az internetes felületeken keresztül rövid keresgélés után rátaláltam a Debreceni Unitárius Egyházközségre, azonban a fent említett okból és nem kevés kényelmességből kifolyólag személyesen 2022 őszéig nem látogattam el az imaházba. Ekkor egyetemi éveimet magam mögött hagyva úgy határoztam, hogy az Őszi Hálaadáskor tartott ünnepi Isten-

tiszteletre szeretnék elmenni, friss diplomával a zsebemben van amiért hálát adni. A kis gyülekezetbe azonnal befogadtak, így amennyire időm engedi azóta is részt veszek az Istentiszteleteken. Fontos programok ezek, gondolatokat ébresztenek a létről, életutakról, kiragadnak a mindennapok rohanásából.

Az egyetemi évek alatt a hitéletemben beállt változás igen markánsnak számít, hiszen középiskolai tanulmányaimat a székelyudvarhelyi Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégiumban végeztem, ahol minden hétfő reggel áhitattal indult a hét, és ezeket a kötelező templomlátogatásokat leszámítva is rendszeresen részt vettem a vasárnapi Istentiszteleteken a Bencédi Unitárius Egyházközség tagjaként.

Hitünket az élet kihívásai, nehézségei, szinte nap, mint nap próbára teszik. Ezekben belül is kiemelt helyet foglalnak el az egészségügyi problémáink. Akár egy egyszerű nátha is komoly szenvedéseket tud okozni, de az elhúzódó és súlyos, akár gyógyíthatatlan betegségek teszik leginkább próbára az embert testi és szellemi vonatkozásban egyaránt. Ezek az állapotok komolyan próbára tudják tenni az ember hitét még, ha erős is az. Véleményem szerint kevesen tűrik ezeket a szinte elviselhetetlen megpróbáltatásokat úgy, hogy hitük meg ne inogjon. Orvosként rendszeresen találkozunk súlyos betegségben szenvedő emberekkel, megismerjük a (kór) történetüket, megvizsgáljuk őket, kezelést választunk. Sajnos a rengeteg elvégzendő feladat miatt korlátozott az az időmennyiség, amelyet egy betegre tudunk fordítani. A már klisésen használt rohanó világ fogalma az egészségügyben fokozottan tetten érhető. Az ellátó he-

lyeken rengeteg a beteg, korlátozott az ellátási kapacitás, végeredményben mindenki ideges és türelmetlen. Érdekes, hogy nem csak az orvosok, és ápolók részéről erősödött fel az idő hiányának problémája, hanem sokszor a pacienseken is érződik, hogy nincs idejük betegnek lenni. Megpróbáljuk a rendelkezésre álló időt a lehető legjobban kihasználni, hogy a legmegfelelőbb kezelést tudjuk alkalmazni, minél jobb esélyeket biztosítsunk a gyógyulásra. Ugyanakkor külön kihívás a betegek lelki állapotának megértése, a rohanásban is figyelni, hogy empatikusak és türelmesek legyünk. Bevallom, ez nem mindig egyszerű feladat, én is gyakran türelmetlenné és idegessé válok. Néha csak a munka befejezése után, otthon gondolkodom bele, hogy egy egészségügyi rossz hír mennyire sokkolóan hathat. Ilyen rohanás mellett nem csoda, hogy gyakran elfeledkezünk a hit, és az Isteni gondviselés fontosságáról. Nincsen időnk kérdéseket feltenni, válaszokat keresni, elmélyülni, átgondolni, megnyugodni, de még hálát adni sem. Ehhez hozzátevéődik, hogy a modernkori ember felfogásában már nem igen van helye Istennek. A tudományos eredmények egyre több kérdésre adnak magyarázatot, az Istenbe vetett hitet felváltja a modern eljárásokban való bizalom. Véleményem szerint, mint oly sok kérdésben, ez esetben is az egyensúly megléte a fontos. A gyógyulás-

nak és a gyógyításnak is alappillére kell, hogy legyen a bizonyítottan hatásos kezelés, a hit, a hálaadás, de az elfogadás, belenyugvás is. Ezen folyamatok megfelelő megéléséhez a lelki béke megléte szükséges, ennek elérése azonban az egyén részéről nem kevés munkát igényel. Ezt a munkát a vallási élet megkönnyítheti.

A kihívások sorozata próbára tesz orvost és beteget egyaránt. Ezek a kihívások erősíthetnek bennünket, segíthetnek a fejlődésben, a segítségnyújtásban, és annak elfogadásában, valamint a megbékélésben. Mivel az egészségügy a betegségek lelki feldolgozására nem nyújt keretet (ez nem is várható el), orvosnak és betegnek saját feladata ezeket valamilyen módon feloldani. Mint, hogy a modern felfogás szerint nem betegséget, hanem embert gyógyítunk, a lélek gyógyítása is nélkülözhetetlen a teljes felépüléshez. A vallás, a hit szerintem egy nagyon jó „kezelés” az Istentiszteleteken való aktív részvételen keresztül. Én mindig értékes gondolatokkal gazdagodom ezen alkalmak során, kiszakadok a mindennapokból és töltekezem, hogy a mindennapi feladatokat legjobb tudásom szerint, kellő hittel, és alázattal tudjam ellátni.

Dr. Pap Bence Ábel

Ifjúsági hangolódás – gyermeksarok

A hóember¹

Nagy, kövér hóember baktatott elő a kert végéből. Tegnap készült el, Apa és a gyerkőcök ügyes, szorgos keze nyomán.

Apa megmutatta a fiúknak, hogy kell gurítani, görgetni a kis hógolyót, hogy egyre nagyobbá vál-

jék.

Volt sürgés-forgás. Hárman háromfele szorgoskodtak, hogy minél nagyobb hógörgeteg készüljön el, majd azon próbáltak vitatkozni, melyik a legnagyobb, melyik legyen a lába.

- Lába? - csodálkozott Peti? A hóembernek nincs is lába,- úgy rajzolta az óvó néni, hogy egy nagy kör, majd egy kisebb és egy legkisebb.

- Keze van, - mondta Csabika, hiszen azzal fogja a seprűjét!

- Tényleg, - szólt közbe Apa, a seprűt el is felejtettük. Na hamar megyek ágakat szedek a fáskamrából, összekötözöm seprűnek.

- Milyen ágak Apa?- kérdezte Peti.

- Azokból az ágakból készítek seprűt, amelyeket levágtam a málna és ribizlibokrokról,- túl sűrű volt és ha úgy marad, jövőre nem lesz málna, ribizli, vagy csak nagyon apró szemű lesz,- azt meg, nem tudjátok leszedni.

- Én le tudom szedni, - mondta Csabi, az idén is én bújtam be a bokor alá.

- Na jól van gyerekek, - készítsük hamar el a Hóembert, ebéd előtt.

Így is történt, egy kettőre készen volt a nagy hógolyó,

- Apa gurította, majd a közepest és a kisebbet, - nem is érték fel, létra kellett volna, szerencsére Apa feltette a másodikra, így el is készült.

- Kész volna, - mondta Apa, de még se szeme, se orra, se szája, - meg be sincs gombolkozva!

- Gombolkozva ???- Ő nem fázik Apa,- kacagtak hangosan a gyerekek. Hóból van, soha nem fázik.

- De ha süt a Nap, elolvad, azt nem szereti,- vágott közbe Peti, aki már sok mindent tudott.

- Jól van, - miből legyen a szeme?- kérdezte Apa.

¹A hetedik éves unokám két évesen énekelte a Hóemberről szóló gyerekdalt, és hóembernek mondta- ezért szeretném ezt a címet használni ☺.

- Nekem van két szép, kerek kövem, olyan szürkés, mint az Anya szeme, - mondta Peti, - az jó lenne.

- Nagyszerű, - Anya nem tud segíteni, sok a dolga, de Őt se hagyjuk ki. Ebben meg is egyeztek, Peti hozta a szép, kerek köveket, máris volt szeme a Hóembernek.

- Itt van egy murok², ez lesz az orra, - mondta Apa és elvette Anyától a murkot, aki kiadta az ablakon.

- Meg ne fázzatok, mozogjatok! - szolt Anya az ablakból.

- Na még a gombok kellene és nem azért, mert megfázik a Hóember, hanem mert úgy szép, - mégis úgy szép, mondta Peti.

Hamar lettek "gombok" szén darabokból, fel is tűzték a kabátra.

- Na Apa, készíted a seprűt? - kérdezték egyszerre a gyerekek.

- Igen, igen, - mondta Apa és pár perc múlva hozta is a szépen összekötött vesszőket, amelyeket ugyancsak egy hosszabb vesszővel csavart körbe, - nem kell ide se szeg, se kalapács!

Erre nagy lett a nevetés.

El is készült a Hóember öltözéke, volt szeme, szája, seprűje.

- Nahát !!! - valami még hiányzik! - kacagott fel Csabi. A kalapja.

- Tényleg, - mondták egyszerre, mind a hárman.

- Mi legyen a kalapja? - kérdezte Apa.

- Megvan! Megvan, - mondta Csabi, máris kiöntötte a tyúkok vizét és hozta is a lábost.

- Ez jó lesz, a tyúkok biztosan úgyse isznak, fáznak, behúzódnak a ketrecbe - mondta Peti.

- Hát az nem valami jó gyerekek, nekik is kell víz, na de próbáljuk ki - mondta Apa, azzal fel is tette a lábost a Hóember fejére.

- Na de szép, fehér Hóember, piros kalappal.

- Kell az Anya sálja, van neki egy piros, úgyse használja - mondta Apa, máris kopogtatta az ablakot, hogy Anya nyissa ki.

Nagy csodálkozás közepette, Anya kiadta a sálát, fel is kötötték a Hóemberre és mind, akik jól végezték dolgukat, - indultak be ebédelni.

Amíg ebédeltek, a Hóember körbesétálta a kertet (tudjátok ez mese, - a mesehősök tudnak járni, beszélni) - majd visszajött az udvarra.

Az udvaron már a tyúkok is sétálgattak, csak úgy szedegették lábukat a hideg hóban. Keresték a lábásukat, - de sehol se találták.

Szegények, gondolta a Hóember, - mégse kellett volna elvenni tőlük. Azzal a kezével, amelyikben nem volt seprű, próbálta levenni fejről a kalapját, azaz, a lábast, de hirtelen kiesett a murok orra és egy tyúk éppen arra járt, felkapta, el is szaladt vele.

Szegény Hóember! Állt szomorúan, a lábas kalapját visszatette a fejére, megszorította a seprűjét és nagyon búsult. Mit fognak szólni a gyerekek.

Arra nem is kellett sokat várni.

Ebéd után igyekeztek kijönni, hógolyózni akartak, hiszen sok volt a hó és a hógolyó csata mindig öröm.

- Apa, Apa, - kiáltott fel Csabi, - gyere hamar, hol a Hóember orra? Mi lett vele? Csak nem ette meg?

Nagy volt a meglepetés, mikor a tyúkketrec mellett meglátták a tyúkok gyülekezetét, amint kapkodva, csipegetve körbeállták a murkot, aminek már fele hiányzott.

- Na megálljatok, szóval így! - kacagott fel Apa, máris kért egy másik murkot Anyától, - így kész volt a béke.

A tyúkok is jóllaktak a murokkal, kaptak egy másik lábast, víznek, a Hóembernek is megvolt keze, kalapja, orra, szeme, seprűje.

Kezdődhetett a hó csata, amíg be nem sötétedett.

Az el nem rejtett világosság

Ti vagytok a világ világossága. Mt 5,14

Azt mondja Jézus tanítványainak, hogy ők a **világ világossága**. Ez egyben dicséret és büszkeség forrása is lehet rájuk nézve, viszont felelősséget is tartogat. A világossághoz azonnal társítja **egy hegyen felépített város** látványát, valamint azt, amit feltételez egy szem előtt levő település. Ezt követően kijelenti, hogy a gyertya, a szövetség fényforrásként jelenik meg a házban. Amikor valaki meggyújtja, akkor akarva, nem akarva, más is „látóvá” válik.

² Erdélyben a sárgarépa = murok

Jézus kijelenti, hogy tanítványai jótette úgy kell világítson mások szeme előtt, mint a meggyújtott gyertya fénye. Míg ezért hálások lehetnek a helyiségben levők, addig a jótett láttán Isten iránti hála és dicséret kell ébredjen a szemlélőkben.

Ti vagytok a világ világossága - mondja Jézus. Ez természetesen a tanítványaira vonatkozik első sorban, de büszke boldogsággal értelmezzük magunkra is, amennyiben a Mester ilyent feltételez rólunk. Feleletet kapunk arra, hogy miként jött létre a **bennünket körülvevő világosság** és kiderül, hogy **mekkora a bennünk levő sötétség**.

Nem szeretjük a sötétséget, ennek ellenére mégis pozitív értelmezést is kaphat, amennyiben valakinek leplezni valója van. Sőt lelkünk tükrét, az arcunkat is jól takarja a sötétség, ha „**rejtegetni**”, vagy titkolni valónk van. Ez utóbbiban csak arra gondolok, hogy

nem akarjuk mások tudomására hozni, hogy *mennyi félelem és fájdalom gyötör minket*. Ennek viszont rossz hatása is van, mert emberi gyengeségünkből fakadóan „szívesen” *felnagyítjuk bajainkat*, s így a sejlő árnyékról is azt feltételezzük, hogy hozzátartozik a valósághoz. Ezért biztat Jézus, hogy engedjük szétáradni körülöttünk és bennünk a világosságot. Legyen ez által nyilvánvaló minden bennünk levő keserűség. Válgjon láthatóvá, mint a hegyen épített város. Talán a maguk valóságában látott és láttatott sötétség-gondok nem is olyan nagyok és elviselhetetlenek, mint azt gondoltuk a sötétségben.

Elmondhatjuk, hogy *egyikünknek sincs rejtegetni valója*, aki a világosság fiaként kel és fekszik. Aki életvitelében cselekedeteiben tiszta, az annak megfelelően, az emberek szeme láttára cselekszik. Ennek ellentétére is – sajnos – bőven van példa, amikor időnként tapasztaljuk, hogy embertársaink *csak a hátból támadást vállalják*, csak a tisztességtelen eszközök használatára „szakosodtak”.

S ha világot *gyűjtanának*, nem rejtik a véka alá, hanem a tartóra teszik, hogy mindenkinek világítson a házban – hallszik a példabeszéd következő tanítása. *Feltételes módot használ a bibliafordító*. Ez csak abban az esetben áll fenn, ha véletlenül, vagy okkal nem sikerül világosságot gyűjtanunk.

Gyűjtünk, vagy fényt gerjesztünk magunk körül? A válasz bonyolult. Az első része a feleletnek egyértelmű még akkor is, ha időnként ún. „szervezőkre” foghatjuk a gyertyagyújtás elmaradásának felelősségét. A válasz második része is összetett, mert ilyen általában az emberi lélek.

A ti világosságotok is világítson az embereknek, hogy jöteteiteket látva dicsőítsék mennyei Atyátokat! – zárja Jézus a példabeszédet. Azt mondja Gárdonyi Géza írónk, hogy „*Ne dekoráld az életet, hanem világíts bele!*” Így beléptünk a következő dimenzióba, ahol csakis a *jötettek* számítanak, vagy azok elmaradásakor válunk számon kérhetőkké. Kérdés, hogy mi bizonyul jötettnek? Jött-e, ha segítünk valakin, bármi áron, miközben mást becsületében, emberi méltóságában földig alázunk, sárba tiprunk?

Végül pedig még egyetlen téma. Isten dicsőítése. „*Harangszó, zsolozsma, imádság mind Istent dicsérik, de legjobban dicsérik az urat az emberi jötettek. Aki egy elárvult családot jobb sorsra felemel, aki a kétségbeesetteknek életkedvét visszaadja, aki elkeseredett ellenfeleket egymással kibékít, az bizonyára mind híve e vallásnak.*” (Jókai Mór)

Jézus pontosan fogalmazza elvárását: Tetteinkkel dicsőítsük az Istent!

PGyL

TiniTitok Tábor

Három éve indítottuk a TiniTitok csoportfoglalkozást a

Családi Istentiszteletekkel párhuzamosan zajló ifjúsági nevelés egyik formájaként. A bizalmon és rendszeres reflexiót lehetővé tevő tevékenységen felnövekedett mintegy negyven olyan fiatal, akikkel valami többet és mélyebbet álmodtunk meg. Miért is? Mindenekelőtt

azért, mert a „mi fiataljaink”, és azt akarjuk, hogy minden olyan tudással és készséggel felruházzuk őket, ami segíthet nekik a boldogulásban. Hogy időben szembeüljenek a nagy és fontos kérdésekkel. Igen, azt akarjuk, hogy jobbak legyenek, mint mások. És örömtelibbek. Kifejezetten hasznos dolgokkal szeretnénk foglalkozni, a korcsoportjuk érdeklődésére és fejlesztésére felépített program keretében. Kifejezetten olyan tábort életre hívni, ami azzal, és csak azzal foglalkozik, amit mi az elmúlt évtizedek ifjúsági munkában szerzett tapasztalata alapján fontosnak gondolunk. Mindezt a fegyelmezett végig vitt program és a korcsoportos szocializációt segítő szabadidő kényes egyensúlyában nyújtott gazdag tábori élményben.

Abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy szabad kezünk volt. Nem ült a vállunkon az önlegitimáció kényszere, nem kellett már lehívott pályázatot valahogy elszámolni.

A tavalyra tervezett tábort objektív okokból nem sikerült megszervezni, az időre viszont összeállt az idő, a hely és az elképzelés, így 2023. augusztus 9–13. között életre kelt Balatonszepezden az első TiniTitok Tábor 14–17 éves fiatal részére. A létszámot, a nagy érdek-

lődés ellenére, a tábor befogadó képessége miatt 30+5 személyre kellett korlátozni.

A program fókuszában a következők álltak: énhatékonyság és önszabályozás, ön- és társismeret, kommunikáció és karakterépítés, szituációs szerepek és tranzakcióanalízis lapok, testkép és életmód, időgazdálkodás, élettervezés, pályaorientáció. A négytagú lelkescsalád tagjai sajátos területekre szakosodva vezették az alapprogramot, amit Barabás Lili és Búza Bence rangidős fiatalok jól illeszkedő játékokkal, Lőrinczi Levente lelkész/zenész pedig gitáros örömeleklésekkel tett teljessé. A tábor mély élményt jelentő elemei közt szerepelt még a kezdeti beavatás, a végén a rituális zárás, strandi fejlesztő játékok, késő esti csillagnézés, filmkészítés, fiú-lány társismereti „vetélkedő”, illetve Ráhel vezetésével a mindent reggel behangoló napkezdő joga.

Szeretnék őszinte köszönetet mondani a tábori lehetőségért a szülőknek, a fiataloknak, a táborvezetőknek, illetve a tábori helyszínt rendelkezésre bocsátó V. kerületi Önkormányzatnak.

Dr. Czire Szabolcs lelkész

Mindennapi életed a templomod és a vallásod – Visszapillantó – események az egyházközségeink életéből

1).Budapesti Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Emlékünnepség a százéves Misszió Házban

A Bartók Béla Egyházközség templomában, az Ars Sacra programsorozat záró eseményeként, 2023. szeptember 17-én, ünnepélyes keretek között, emlékeztek

meg a gyülekezetüknek és előjáróiknak mai napig otthont adó misszióház megvásárlásáról száz évvel korábban. A szászéki szolgálatot Kriza János püspöki helynök végezte, aki ebből az alkalomból Jézus Hegyi beszédének befejező szakaszában található példázatot választotta prédikációjának témájául.

„Aki tehát hallja tőlem ezeket a beszédeket, és cselekszi azokat, hasonló lesz az okos emberhez, aki kősziklára építette a házat. És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, feltámadtak a szelek, és nekidőltek annak a háznak, de nem omlott össze, mert kősziklára volt alapozva. Aki pedig hallja tőlem ezeket a beszédeket, de nem cselekszi, hasonló lesz a bolond emberhez, aki homokra építette a házat. És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, feltámadtak a szelek, és beleütköztek abba a házba; az összeomlott, és teljesen elpusztult.” (Mt 7, 24-27)

Magyarázatában kifejtette, hogy a jelképes ház teherbíró képessége az alapok szilárdságán múlik, az emberek ellenálló képessége pedig a bennük gyökeret vert tanítás napi gyakorlattá válásán. Követendő példaként említette Csiki Gábor lelkészt, aki házat álmodott, tervezett és 1923 júliusában amerikai-angol segítséggel házat, tehát jövőt, szerzett egyháza számára, mely befogadta a Trianon után Erdélyből elűzött vagy elmenekült papokat, diákokat, majd a budapesti unitáriusok második templomát alakították ki benne. Az ilyen vállalkozásokon Isten áldása van és, a cselekvő hitükben erős utódoknak köszönhetően, jövőjük biztosított.

Utána Léta Sándor, az egyházközség lelkésze, köszöntötte a megjelenteket, és bejelentette az előadókat.

Elsőnek Elekes Botond, egyházkerületi főgondnok kapott szót, aki ünnepség helyett inkább az esemény emlékezés jellegét hangsúlyozta. Mivel száz évvel ezelőtt az épület megvásárlása történt nem pedig a benne később kialakított templom és gyülekezet létrejötte, színte most a politikai felhangtól mentes angol-amerikai-magyar unitárius testvériséget, szolidaritást, segítőkészséget, jóindulatot kellene központba állítani. Beszélt személyes kötődéséről is a Rákos majd Hőgyes utcai templomhoz, ahol gyermekeit keresztelték, őt magát pedig főgondnokká választották.

Őt követte a mikrofonnál Béres-Muszka Ibolya, a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény vezetője, aki az Unitárius Misszió Ház történetének bemutatásához elsősorban a bőséges de nem mindig teljes, saját

levéltári dokumentumokat használta fel. A honlapon olvasható tájékoztató röviden összefoglalja az 1923-ban, a trianoni döntést követően, létrehozott intézmény funkcióit.

„Célja az volt, hogy az erdélyi menekültek, egyetemi hallgatók és a főiskolai növendékek diákotthonaként működjön. Később ellátta Budapest IV., VIII., IX., X. kerületeiben lakó, valamint a vidéki unitárius hívek lelki gondozását. A templomkápolna és a gyülekezeti terem felavatására 1929. február 10-én került sor, angol és amerikai pénzügyi támogatás segítségével. 1932-ben a Misszió Ház gondozásában körlelkézség alakult a Duna-Tisza közén és a Dunántúlon. 1951-ben a Köri Tanács a misszió-jelleg megszüntetése mellett döntött, s így a Misszió Ház betagozódott a Koháry később Nagy Ignác utcai Budapesti Unitárius Egyházközségbe (BUE). 1953-ban az intézményt államosították, 2001-ben pedig az önállósodott egyházközség felvette Bartók Béla nevét.”

Az előadó méltatta az ötletgazda dr. Csiki Gábor érdemeit a Misszió Ház (köznapi értelemben misszióház) létrejöttében.

Róla a következőket lehet olvasni a Nemzeti Örökség Intézetének nemzeti sírhelyeket nyilvántartó listáján.

Született:

1891. nov. 19. Székelykeresztúr, Udvarhely vármegye

Elhunyt:

1965. dec. 15. Budapest

Tevékenység:

unitárius lelkész, teológus, egyházi író

„Az I. világháborúban táborigazgatóként szolgált (1914-1918), pappá szentelték (1915), a kolozsvári gyülekezet lelképásztora (1915-1923). Hosszabb előadói körúton járt Angliában és az USA-ban, ahol jelentős propagandatevékenységet folytatott a magyar kisebbségek ügyében (1920-1922), hazatérése után az angol-amerikai unitárius társulatok által létesített budapesti Unitárius Misszió Ház alapító lelkésze (1923-tól).

Felépíttette Budapest második, erdélyi stílusú, festett falmennyezetes unitárius templomát és gyülekezeti termét, majd internátust létesített (1929). Mint a Misszió Ház vezető lelkésze, a szülőföldjétől elszakadt székely-magyar-ság érdekében tevékenykedett, Debrecenben szórvány-lelkész (1930-as évek). Magyar kir. kormányfőtanácsos (1933). A Duna-Tiszamenti egyházkör esperese (1943-1947), esperes helynöke (1947-1957), a magyar állam és az unitárius egyház közötti egyezmény aláírója (Gálfalvi Istvánnal és Gyallay Pap Domokossal, 1948). Az egyházi Főtanács tagja (1956)”

A Farkasréti Temetőben található sírját 2004-ben

nyilvánították védetté.

Az előadó külön kiemelte az itt székelő Missziós Bizottság és az itt tevékenykedő, Józan Miklósné valamint Buzogány Anna által vezetett nőszövetség, valamint a Perczelné Kozma Flóra Leányegylet áldozatos munkáját a szegények és rászorulóknak megsegítésében, a háborúban harcoló katonák családjainak segélyezésében, a sebesültek gondozásában. De nem felejtették el nagy elődjüket, apostolukat, Perczelné Kozma Flórát sem, akit az egész egyházi vezetés jelenlétében hálával és kegyelettel idéztek meg ezen a helyen halálának 10. évfordulóján, 1935-ben. Róla tudjuk, hogy a Misszió Ház megnyitása idején bútorokat ajándékozott a helyiségek berendezéséhez.

Beszédének végén ő is felidézi a misszióházhoz kötődő személyes emlékeit, hiszen egész családja ide járt templomba. Keresztmamája kérésére pedig egy szál virágot helyezett az úrasztalán található vázába.

A következő előadó, Chehadé-Boér Judit, mint megbízott szerkesztő, röviden bemutatta a 2001-ben alakult Bartók Béla Egyházközség és Gyülekezet második tiz évének frissen megjelent személyes képes krónikáját, ugyanakkor a Misszió Ház százéves történetének legújabb fejezetét. Megtudtuk tőle, hogy az első tiz év történéseit egy előző csapat dolgozta fel, melynek tagjai közletről és aktívan követték az akkori eseményeket. Az új könyv jellemzője, hogy benne szinte minden gyülekezeti tag találhat rá vagy ismerőseire vonatkozó részleteket, fotókat és, az igazi újdonságot jelentő QR-kódoknak köszönhetően, a konkrét szavak és képek mögé is beleshet egy egyszerű ún. okostelefon segítségével. Rajtuk kívül, e könyv érdeklődésre tarthat számot egész egyházunkon belül valamint egyházunk barátainak körében is. Mint kordokumentum szintén megállja a helyét, ezért példányai megtalálhatók, kutathatók lesznek a saját Nagy Ignác utcai könyvtárunkon és levéltárunkon, gyűjteményünkön kívül, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben, valamint az Országos Széchényi Könyvtárban is.

Végül azt kívánta, hogy legyen mindig egy következő csapat, amelyik átveszi és viszi tovább a stafétát.

A következő előadó, Török Karola könyvtárosunk, a Pillanatképek című, az egyházkerület támogatásával létrejött, időszaki templomi kiállítás anyagának a felkutatását, összeállítását és bemutatását vállalta magára azzal a központi gondolattal, hogy ezekre a momentumokra vallási közösségként mindenképpen emlékeznünk kell. A maximális hitelesség érdekében eredeti forrásokat használt fel, nem elégedve meg az unitárius gyűjteményünkben fellelhetővel, hanem kiegészítve azokat a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fotótárának, Budapest Főváros Levéltárának valamint a Bartók Béla Egyházközség saját archívumának hiteles dokumentumaival. A kiállítási anyag két nagy részre

tagolódik, az 1923 és 2000 közötti időszakot bemutató fekete-fehér sorozatra, valamint az azt követő és maig, tehát 2023-ig, tartó időszakot felidéző színesre. Egy vakolatlan falrészlet ábrázolásával indulva, a korabeli írásos és fényképes tudósításokat tartalmazó tablók az alábbi feliratok sorrendjében követik egymást: Az elindulás-1923, Az elképzelés-1924, Új templom épül 1927-28, A templom felszentelése, A templom belső terei, Külföldi látogatók, Fialatok a misszióházban, Lelkészek és világiak a misszióházban, A háború szele, Nemzetközi és vallásközi kapcsolatok, 1981, kopjafa-avatás Bartók Béla emlékére, 2001, a Bartók Béla Unitárius Egyházközség megalakulása, Gyülekezeti élet, Püspöki és helynöki vizitációk 2018-19, Templom- és épületfelújítás, A gyülekezeti terem megújulása 2020-21, 2023 - a Bartók Béla Egyházközség presbiterei és Köszönetnyilvánítás. Ez az értékes összeállítás lekerül ugyan templomunk faláról ez év végén, de továbbra is megtekinthető Nagy Ignác utcai Könyvtárunk belső terében mint megőrzendő kordokumentum.

Az előadók valamint a díszvendégek tiszteletpéldányokat és virágcsokrokat vehettek át Léta Sándor lelkésztől, valamint Zomboriné dr. Pap Zsófia nőegyleti elnöktől és Orbán Emese gondnokjelölttől.

Végül Gergely Felicián, 23 év hűséges szolgálat után leköszönő egyházközségi gondnok, osztotta meg értékes gondolatait a hallgatósággal. Megköszönve az előadók és az aktív gyülekezeti tagok munkáját, sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy most, különböző okokból, nem sikerült márványtablót állítani a Misszió Ház valamint a Bartók Béla Egyházközség létrejöttében, működtetésében, gyarapodásában érdemeket szerzett nagyjainknak. Fáradhatatlan munkálkodása elismeréseképpen, emléklakettet adott át számára Léta Sándor gyülekezeti lelkészünk, a presbitérium pedig megszavazta tiszteletbeli gondnoki címre és a Szervét Mihály Díjra való felterjesztését egyházunk főhatóságaihoz.

Nem maradt más hátra, mint a magyar és a székely himnusz eléneklése és egy közös fotó elkészítése ennek a szép napnak az emlékére. A rendezvényt követően a résztvevők kis csoportokban folytatták a látottak-hallot-

tak megbeszélését a gyülekezeti teremben terített asztal mellett. A Magyar Rádió szintén jelenlévő munkatársa pedig interjút készített a gyülekezet lelkészével, a kiállítás kurátorával és a krónikás könyv szerkesztőjével. Az ennek alapján összeállított információ gazdag beszélge-

tés október 27-én került adásba a Kossuth Rádió Egy az Isten – Unitárius félóra című műsorában.³

Chehadé-Boér Judit

Felnőtt konfirmálás

Köszönetnyilvánítás.

Őszi hálaadás ünnepén felnőtt konfirmációt tartottunk templomunkban.

Orbán Emese, Cotirlan Máté, Cotirlan Hanna és Pintér Nóra Antónia tettek vallást unitárius hitükről. Konfirmálásuk alkalmából ajkai kristály virágvázat és tálat adományoztak az Úrasztalára.

Egyéni életükre, családjukra, tanulmányaikra, munkájukra és közösségünkben kifejtett tevékenységeikre

Isten gazdag áldását kérjük.

Léta Sándor lelkész

Beköszönő

„Megállni az időben, a jelenben, elhagyni a jövő miatti aggodalmaskodást és a múlton való sajnálkozást. Talán ez is egyfajta képesség, amit meg kell tanulnod, ha nem rendelkezel vele. Talán éppen meditáció vagy imádság, ahol az ember egyedül van, kettesben az örökkévaló Jelennel.”

Jaan Kaplinski

Tisztelt unitárius testvéreim!

Mint a Bartók Béla Unitárius Egyházközség újonnan megválasztott világi vezetője, hálámat szeretném kifejezni a belém vetett bizalomért, tisztelettel és alázattal vállaltam a gondnoki pozícióval járó felelősséget.

Először is köszönöm a felkérést Léta Sándor tiszteletes és Gergely Felicián gondnok uraknak. Hálás

vagyok a presbitériumnak a támogatásért, és nem utolsósorban egyházközségünk tagjainak szavazataikért. Remélem, hogy munkámmal megszolgálom mindezt, melyhez hittel és bizalommal látok.

Hiszem, hogy a templom, mint szakrális tér a transzgenerációs híd színtere, ahol a hagyományok és a hitrendszer átörökítése révén összekapcsolódnak a

nemzedékek, egyfajta időtlenséget, kontinuitást, jövőt teremtve vallásközösségünk számára. Bízom benne, hogy a gyülekezetben megélt szeretettapasztalás, és az ebből fakadó belső nyugalom egy életen tartó inspiráció lesz gyermekeink számára.

Nagy szeretettel és tisztelettel gondolok az amerikai és angol unitárius testvéreink felmenőire, akiknek tiszta szívű adományaikból elődeink megvásárolhatták 100 évvel ezelőtt egyházközségi ingatlanunkat. Vezetőségünk meg fogja találni a kapcsolatfelvétel módját az Egyesült Államok-béli utódközösségekkel, hogy hálánkat fejzezhessük ki, és az őseink által kötött kapcsolatokat átörökíthessük az utókor számára.

Szándékomban áll támogatni az egyházi mellett minden olyan világi és kulturális tevékenységet, amely segíti a gyülekezeti tagok egymáshoz való többszörös kapcsolódását, legyen ez templomi hangverseny, gyülekezeti asztalközösség, sporttevékenység vagy közös természetjárás.

Küldetésemnek tekintem, hogy Léta Sándor tiszteletes urat segítve együtt gyarapítsuk ezt a lélekközösséget. Ehhez kérem unitárius testvéreink aktív támogatását. Kívánom, hogy együttműködésünk alapja legyen az empátia és a támogatás, a nemzedékek közötti szolidaritás és könnyed átjárás megteremtése, ezáltal erősítve az életbe és a világba vetett bizalmat.

Isten áldjon mindannyiunkat!

Budapest, 2023. november hava

Orbán Emese, a BBUE gon0noka

³A további képek megtekinthetők a <https://photos.app.goo.gl/mR3NPwx9Y9mcLqKs7> hivatkozás alatt.

2).Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

120 ÉVES A FÜZESGYARMATI UNITÁRIUS TEMPLOM

2023. november 5-én felemelő ünnepség keretében emlékeztünk meg a templom építésének és felszentelésének 120. évfordulójáról.

A hálaadó istentiszteleten Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház püspöke és Kriza János püspöki helynök szolgált. A Kovácsné Czeglédi Mária Tünde gondnok által szervezett eseményen Székely János nyugalmazott árkosi unitárius lelkész, Tóthné Orosz Ildikó és Tóth Zoltán füzesgyarmati református lelkészek, Jakab Zoltán Tibor katolikus plébános, valamint dr. Kovács Gréta Tünde mondott köszöntő beszédet.

A hálaadó istentisztelet vendége volt Kiss Török Ildikó színművész, aki lélekemelő előadásával tette teljessé ünneplésünket. A nagyváradi művésznő a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség első lelkészének Kiss Sándornak az unokája, rendszeresen részt vesz gyülekezeti életünk kiemelkedő eseményein.

Az 1902. július 27-én megalakult Füzesgyarmati Unitárius Gyülekezet 1903 tavaszán már saját templom építését határozta el. A korondi születésű Gálffy Kálmán füzesgyarmati unitárius hit és elemi tanító lelkiismeretesen dokumentálta az eseményeket, melyet Kriza János püspöki helynök a szószéki beszédében felelevenített.

Felidézte, hogy az unitárius templom keletkezését a hívek áldozatkész buzgóságának köszönhetik. Az Egyházközség megalakulása azóta egy nádfödeles kis házi-

kóban tartották az istentiszteleteket. Templomépítésre az Egyházközség saját erőből 10.000 koronát fordított. Mivel a Gyülekezet csak egy éves volt nem rendelkezett akkora pénzüsszeggel, amelyből az építkezés költségét fedezhette volna, ezért a budapesti unitárius egyházközséghez folyamodtak újabb 10.000 korona kölcsönért, amit meg is kaptak 5%-os kamatra. Az alig egy éves, fiatal gyülekezet bátran belevágott a hatalmas munkába. Borsodhy Géza mérnök díjtalanul elkészítette a templom terveit, sőt szívességből Isten iránti hálából az építkezés teljes felügyeletét is elvállalta. A templom felépítését pedig ifj. Szrenkányi Pál mezőberényi építész végezte. A templomépítésre szánt adományok is koronáról koronára dokumentálva vannak. Sokan voltak, akik nagy összeggel járultak hozzá az építéshez, sokan erőn felül segítették e nagyszerű kezdeményezést. Nemcsak unitáriusok, hanem más felekezethez tartozók is adakoztak. Az angliai unitáriusok, amikor híret vették, hogy a füzesgyarmatiak templomot építenek ők is azonnal gyűjtést rendeztek és ezer korona adománnyal támogatták a gyülekezet kezdeményezését.

A homokszemeknek az építő munka általi munka megszentelődése és templommá válása szinte csodával határos módon 4,5 hónap alatt valósult meg. Az alapkövet 1903. június 24-én helyezték el, a templomszentelésre pedig 1903. november 8-án került sor.

Kovács István püspök imádságában úgy fogalmazott,

hogy érdemes küzdeni, álmodni és cselekedni, minde- nek felett pedig hálát adni.

Az ünnepséget dr. Kovács Gréta Tünde konferálta, akinek felmenői az egyházközség alapítói és templom- építői között voltak. Kiemelte, hogy a füzeggyarmati unitárius templom nem csupán egy épület, hanem a kö- zösségünk otthona, ahol találkozunk, imádkozunk és támogatjuk egymást. 120 éve a füzeggyarmati emberek összegyűltek, hogy egy olyan helyet teremtsenek, ahol az egy Istenben való hitüket kifejezzék. Ezt az öröksé- get visszük tovább a mai napig.

3). Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

Emlékezés Szász János lelkész, egyháztörténészre

A Pestszentlőrinci Egyház- község templomában em- lékezett a család és a népes gyülekezet Szász János unitárius lelkészre születésének 100. évfordulója alkalmából, 2023. szeptember 10-én.

A megemlékező istentiszte- leti szolgálatot dr. Szent-Iványi Ilona gyülekezeti lelkész végezte, köszöntőt mondott Kriza János püspöki hely- nök és a Fővárosi Levéltár és a régi levéltáros kollégák nevében pedig Jancsó Éva levéltáros mondott egy szép beszédet.

Alábbiakban rövidítve a megemlékezést közöljük.

„Ahogyan a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szív- ben az ember.” Péld. 27,19

Illés prófétáról és hűséges tanítványáról, Elizeusról szóló történet idézem fel. Ott álltak a Jordán folyó part- ján. Sehol egy híd, sehol egy rév, amin átkelhetek vol- na. Nem volt messze a túlsó part, át lehetett látni, de mégis ott volt a folyó.

A nagy kérdés: hogyan jutunk át a túlsó partra?

Valamennyien ismerjük ezt a kérdést: hogyan jutok át? Hogyan tovább az életem?

Szász János is ismerte ezt a kérdést, hisz élete tele volt nehézséggel, küzdelemmel, akadályokkal, amelye- ket sorra le kellett győzni!

Szász János küzdelmes élete:

Az évforduló azt üzeni számunkra, hogy a hagyomá- nyaink és értékeink továbbra is életben vannak. Ezen a jeles alkalmon nemcsak az elmúlt 120 évet ünnepeltük, hanem az elkövetkező időszakot is, amikor továbbra is erősíthetjük egymást és hitünket.

Köszönjük, hogy együtt lehettünk! Isten adjon erőt a folytatáshoz!

Kovácsné Czeglédi Mária Tünde, gondnok

Apja Szász Domokos, korondi unitárius székely em- ber volt, aki felkerült Budapestre, itt ismerte meg a fel- vidéki származású Molnár Etelkát. Isten házasságukat 3 gyermekkel áldotta meg, Erzsébet, Böbe néni, aki 93. évében van, Editke, aki 2 évesen torokgyíkban meghalt, és János bácsi, aki 1923. szept. 2-án született Budapes- ten. Édesapját hamarosan kinevezték Gyulára postai főigazgatónak, ott töltötte gyermekkorát, ott járt isko- lába. Gyulán egy lelkes unitárius tanárember tartotta össze a szórványban élő híveket. Amikor Vermes Gé- zával találkoztam, Oxfordban, ő is szeretettel emléke- zett egykori gyulai iskolatársára. A nyarakat Erdélyben Szovátán, Korondon töltötték. Majd 1941-ben felvételt nyert a kolozsvári Unitárius Teológiára. Kitűnt éles eszével, sok talentumos szellemi képességeivel. Beirat- kozott a kolozsvári Ferencz József Tudomány Egyetem Bölcsészkarára is, ahol történelem, filozófia és néprajz szakos hallgató volt. Majd jött a háború, közeledett a front, és 1944-ben már nem mehettek vissza a hallgatók Kolozsvárra.

De Budapesten külön unitárius órákat vettek és levizs- gáltak a magyarországi teológiai hallgatók. 1945-46- ban Szász János a Misszió Házban lakott, majd 1946. március végén dr. Csiky Gábor egyházfő Polgárdiba ne- vezte ki segédlelkésznek a tehetséges ifjú lelkészt. Köz- ben eljegyezte Erdélyben a nagyajtai származású Szász Zsuzsát, akit hosszú évek után 1949-ben engedtek csak Magyarországra. Házasságukból két gyermek született, 1950-ben Zsuzsa, és 1952-ben János. Közben megüre- sedett a debreceni állás, és 1952-től debreceni lelkész lett, később sokat szolgált be Kocsordra is. 1958-ban meghalt felesége, ott maradt két kisgyermekkel egyedül, mivel szülei ekkor már Polgárdiban éltek, így 1960-tól átkérte magát Polgárdiba ismét, ahol nemcsak a nagy- község, de az egész Dunántúl utazó missziós lelkésze lett.

Sokat járt fel Budapestre, ahol levéltári kutatásokat végzett az Erdélyen kívüli magyar unitarizmus kutatása területén. Mindig a Hőgyes Endre utcai vendégszobá- ban, vagy jó barátjánál Bencze Mártonnál szállt meg. 1961-ben újra nősült, Kaszay Annát vette el, ebből a

házasságból Zsombor született, 1964-ben. Panni 1972-ben hunyt el. János bácsi 1971-től a Fővárosi Levéltár munkatársa, majd főmunkatársa lett. Az ő érdeme, hogy a levéltári anyagot megtisztította, átmentette és feldolgozta, amikor azt a Bazilika pincéjéből kiköltöztették. A Levéltár saját halottjának tekintette. Szerette ezt a munkát, és munkatársait a jóra, igazra, szépre tanította.

1973-ban vette el Sepitkó Évát, Bencze Bogárka barátnőjét, ezt a házasságot a Jóisten 1974-ben Adrienn nevű leánygyermekkel áldotta meg, aki hűen követte édesapja szolgálatát a jézusi úton, annak ellenére, hogy láthatta, hogy mennyi fájdalommal, mellőzéssel, nehézséggel jár időnként a lelkési szolgálat. Éva asszony 1999. nov. 30-án hunyt el. Utána János bácsi legkisebb gyermekével együtt vigasztalták, segítettek egymást egészen 2007. július 18-ig, amikor is visszaadta drága lelkét Teremtőjének. Négy gyermeke és öt unokája Andi, Péter, Kinga, Eszter és Noémi gyászolta.

Nagy humanista volt, aki megtanulta a názáreti Jézustól Isten és ember szeretetét, aki mindig az elesettek, az árvák, a kirekesztettek oldalán állt, és soha nem volt a hatalmon lévők kiszolgálója.

Sokszínű ember volt, részt vett a szórvány munkában, ifjúsági Biblia órákon, tudományos munkásságban, levéltári kutatásokban. Nagy idealista, aki sokszor álmodhat kergetett, de önmagából tudásából nagyon sokat átadó igaz ember volt. Ökumenikusan nyitott ember volt, nagyon sok más vallású lelkész-hívő barátja volt.

Közel 60 évig hirdette a názáreti Jézus evangéliumát. És ahogy ő mondta, lelkési szolgálatának 50. évfordulóján, annyi megpróbáltatás és nehézség között is: Isten soha nem hagyta cserben, nem hagyta egyedül. Ahogy Illés esetében, úgy itt is a palást Isten jelenvalóságának a jele volt. És amikor ott állt a folyó innenső partján, ránézett a palástjára, és eszébe jutott róla, mindaz a csodálatos szolgálat, amit ebben a palástban végzett, mint Isten embere. Végig gondolta, hogy már hányszor átsegítette őt a nehézségeken, így ismét útra kelt.

Az 50. évfordulón mondott beszédének alap gondolata a következő bibliai textus volt: „**Ahogy a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szívben az ember.**” **Péld. 27,19 Jelmondata pedig: Embernek lenni az embertelenségben. Az evangéliumon kívül nincs szükség más eszmékre!**

Tanuljuk meg a jézusi úton járó Szász Jánostól, hogy át kell kelni a tulsó partra! Ha nincs híd, nincs rév, akkor is van ISTEN! És ő azt akarja, hogy átjussunk, hogy minden igaz ember üdvözljön! Az Ő szavának ereje, átsegít az örvénylő Jordánon is! Erős volt a hite, mert Isten nevében cselekedni! És ezt a hitet, bátorságot, unitárius elkötelezettséget hagyta örökül. Ne félj, csak higgy!

Szent-Iványi Ilona lelkész

A jóságos pap bácsi

- Tudod, öcsém, amikor én kispapként Polgárdiba érkeztem, a gyülekezet próbáknak vetett alá. Szinte azt is mondhatnám, hogy levizsgáztatott. Persze, próbáltam megfelelni az elvárásoknak, és az első Istentisztelet után már meg is hívtak egy jó tyúkhúslevesre. Valahogy így kezdődött az én dunántúli lelkész szolgálatom. És látod, még ma is szeretem a tyúkhúslevest.

Talán ezek a pillanatok, órák számomra fontosabbak voltak, mint a szószékről elhangzott prédikációk (bár azok is szívhez szólóak voltak), hiszen ezek személyre szabottan csak nekünk, a szűk kis családomnak szóltak.

Kisfiaim mindig csodálattal néztek fel a jóságos pap bácsira, aki megsimogatta a kis buksijukat és mindig volt hozzájuk egy-két biztató szava. Vártuk, szívből kívántuk az évente 6 alkalommal megtartott Istentiszteletet, amit már nyugdíjas lelkészként Pécsre levonatozva

tartott meg. Kissé cammogva, nehézkesen, de mindig lejött és hozott pár jó szót ide a déli végekre is.

Emlékszem, amikor Polgárdiban megtartotta a lelkészi hivatásának ötvenedik évfordulóján az ünnepi Istentiszteletet, még abban reménykedett, hogy az a kis közösség megmarad, túlél minden nehézséget.

Azóta, tudjuk, hogy a helyébe lépő lelkészünk eltemette az utolsó idős unitárius hívünket (beköltözőként csak egy kolozsvári család telepedett le) és a polgárdi ingatlan árából egy pécsi ingatlant vásároltunk.

Tudom, ha megélte volna, nagyon fájna érte a szíve. De változnak az idők. Egy álommal szegényebbek letünk.

Kisfiaim ma már felnőttként kántorkodnak a pécsi szórványgyülekezetben.

De mindkettőjüknek van egy különleges ajándéka János bácsitól: egy-egy szép szál fenyőfa a Hargita egyik rengetegében, amit keresztelőjükön nekik ajándékozott. No meg egy-egy vaskos könyvben lenyomatott fehér rózsaszál, amivel a fejükre szórta a keresztvizet.

Ennyi.

Csak ennyi?

Nem. Ennél sokkal több van, ami összeköt minket.

Az emlékek ma is élnek.

Bandi András pécsi gondnok

Testvérgyülekezet találkozó Pestszentlőrincen

A Pestszentlőrinci és a Korondi Unitárius Egyházközségek a 2018-as ünnepi esztendőben kötötték testvér gyülekezeti megállapodást.

Már több alkalommal látogattak el egymás gyülekezetébe.

Örömteli hétvége volt 2023. október 27-29.

között, amikor a korondi gyülekezet 17 tagja a lelkész házaspár vezetésével ellátogatott Pestszentlőrincre.

Ezek az alkalmak szorosabbra fűzik a hívek közötti kapcsolatokat és erősítik az együvé tartozás érzését.

A korondi híveket igyekeztünk családoknál elhelyezni, illetve a templom közelében lévő panzióban.

Október 29-én a vasárnapi istentiszteleten Demeter Erika korondi lelkésznő szolgált, tartalmas üzenetet hozott a prédikációban a zarándokok, zarándoklat új értelmezésével.

Nagyon meghitt és jó hangulatú volt a korondi unitárius testvérek látogatása.

Hálás köszönet a szép ajándékokért, az ünnepi Úrasztali terítőért, a szép tálcáért és fűszerekért, mert tudják, hogy Lőrincen sok jó hangulatú összejövétel van, amelyet mindig meleg étel, szeretetvendégség kísér.

Köszönet a gyülekezetben mind azoknak, akik részt vettek és vállaltak a vendéglátásban.

Adventi koncert

December 10-én, advent második vasárnapján gyülekezeti adventi összejövetelre és koncertre került sor a pestszentlőrinci templomban. A szószéki szolgálatot dr. Szent-Iványi Ilona lelkész végezte, a zenei műsort pedig Csörsz-Rumen István irodalomtörténész, a régi magyar egyházi és világi zene kiváló képviselője prezentálta. A válogatásban az adventi énekek mellett Bogáti Fazakas Miklós énekek is elhangzottak.

4). Hódmező- vásárhelyi Unitárius Egyházközség

Események 2023. szeptember- december időszakban

Az idei évet egyházközségünk leginkább a javítás évének szánta. Számtalan alkalommal összegyűltünk és önerőből próbáltuk a rendelkezésre álló ingatlanokat időállóbbá tenni. Nem könnyű feladat, hiszen nagy terület révén mindig akad tennivaló. Sok kicsi pedig sokra megy, ahogyan a mondás tartja. Az ősze, majd a télre való felkészülés elsősorban a rossz állapotban levő csatornák vízelvezetésének megoldását tette sürgőssé, hiszen a víz nagyon sokat ártott az elmúlt években az épületek állapotának. 4 vízelvezető csatornát építettünk ki, valamint újraépítettünk egy teljesen helytelenül megoldott részt, csökkentve az adott csatornába ömlő víz mennyiségét.

Sikerült kicserélnünk 2 db nyílászárót, egy ablakot és egy ajtót a kántori lakáson, ahol most már minden nyílászárót korszerűnek nyilváníthatunk. A papilak eddig lakhatatlansága miatt kihasználatlanul állt, ezen igyekeztünk változtatni egy iroda helyiség létrehozásával, konyha kiépítésével, valamint a szobák egy részének felszíni berendezésével. Mivel az elkövetkezendőkben vendég lelkészeket fog fogadni az egyházközség, igyekeztünk kialakítani erre a célra egy megfelelő teret.

Mindezen munkálatok mellett belevágtuk a fejszénket egy még nagyobb projektbe, ami a templomunk látogatottságát is növelni szeretné, és nem rejtett célunk, hogy minél több ember számára megnyissuk kapuinkat. Első lépésként elkezdtek az orgona felújításának a projektjét, ezen belül pedig célzott gyűjtést. A Hódmezőv-

A koncert után vasárnapi ebédre, szeretetvendégségre került sor a gyülekezeti teremben, a nőszövetség három lelkes asszonyának jóvoltából. Köszönet Benedek Irénkének, Botár Ilonának és Farkas Sándorné Ábrám Ildikó hiveinknek.

A gyermek karácsonyi ünnepségre december 17-én kerül sor a fűtött templomban. A jelenlévő gyermekek ajándék csomagot kapnak.

Szent-Iványi Ilona lelkész

sárhelyi Polgármesteri Hivatal, valamint unitárius templomunkban gyakran koncertező művészek, összefogtak, hogy a templom falain kívül is népszerűsítsék tervünket. „**KONCERT AZ UNITÁRIUS TEMPLOM ORGONÁJÁNAK RESTAURÁLÁSÁÉRT**”

című jótékony est megszervezésére került sor 2023. október 13-án. Az est művészei csodás dallamok szárnyán vezették lelkünket egy jobb világ felé, hol a bánatot karon fogja az elfogadást és elvezette a hálához és a megnyugvashoz. Köszönjük ez úton is Lakatos György fagott művésznek, Dratsay Dórának, Dratsay Ákosnak, Bazsinka Józsefnek, Bárkányi Évának, Ravasz Lászlónak és a Zeneakadémia növendékeinek a lélekemelést, valamint azoknak, akik segítettek a rendezvény létrejöttében. Hálásan köszönjük a lelkes közönségnek, akik nem csak partnerek voltak a hangulat megteremtésében, hanem adományaikkal előremozdították templomunk orgonájának restaurálását!

A hívek elköteleződése a koncert után sem csökkent, szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy azóta is érkeznek adományok az orgona felújítására.

2023. november 2. utolsó útjára kísértük és eltemettük immár néhai

Dr. Benczédi Ferenczné Szabó Gabriellát, aki családjával együtt nem csak a jelenben, hanem az 1950-es évek óta zászlóvivője az unitáriusoknak. A család az esemény alkalmával arra kérte a kegyelteseket, hogy a koszorúk és a virágok árát szánják a templom orgonájának felújítására. Áldja meg a jó Isten mindannyiuk

életét, segítsen a gyász hordozásában az emlékek felidézésében és a mindenhol jelen levő szeretet kimutatkozásában.

2023. december 2. újabb koncertre került

sor templomunkban, **Adventi ráhangolódás** címen, **Varga Ágnes** hegedűművész koncertjén vehettek részt az ünnepi hangulatra vágyók. A rendezvényen befolyt adományokat szintén az orgona felújítására fordítjuk.

Összességében eseménydús és eredményes őszi és ünnepváró napokat tudhattunk magunk mögött! Csodá-

latos látni, ahogyan egy közös cél érdekében összefogás történik és a nehézségek, esetleges akadályok ellenére igyekeznek a gyermek tudása, segítsége legjavát adni az igazi Isten országa megvalósulásáért.

A jó Istent kérjük ez úton is, hogy egyház és gyülekezet – építő munkánkban segítsen meg továbbra is, és adjon minden embernek békességet, boldogságot, egészséget az elkövetkezendő újesztendőre.

Szabó Csengele lelkész

5). Kocsordi Unitárius Egyházközség

A Kocsordi gyülekezetben újult erővel indultak meg a tevékenységek az őszi időszakban.

Őszi Hálaadás ünnepére elhoztuk templomunkba a föld terméseit, ajándékait, megköszönni Gondviselő Istenünknek áldásait. Úrvacsorát követően gyülekezeti napot tartottunk, mely alkalommal a szórványban

élő testvéreink szép számban vettek részt! Dr. Ajtay-Horváth Magda Nyiregyházi gondnokasszony nagylelkű adományából be tudtuk rendezni egy szobát a felújított lelkészi lakásban. Ugyanakkor adományokat fogadunk a jótékony vásárra október 28-ára,

melynek bevételét a Látogatóközpont és a lelkészi lakás konyhájába szükséges felszerelés, háztartási gépek, hűtőszekrény és tűzhely beszerzésére fordítjuk.

- 7-én a Kocsordi Keblitanácsosok valamint Bakos Róbert polgármester úr, látogatást tettek Tokajban, Dr. Ajtay-Horváth Magda gondnokasszony családjánál, mely alkalommal gyülekezet építő tervek készültek. Hálas szívvel köszönjük a csodálatos napot!
- Október 23-át ökumenikus istentisztelet keretében ünnepeltük templomunkban. Öröm volt együtt emlékezni, énekelni, koszorúzni. Balázs Ferenc (1901-1937) lánglelkű lelkészünk szobrát is megkoszorúztuk, születésnapja, október 24-e okán.
- Október 28-án jótékony vásárra került sor. Igazán csodás volt megtapasztalni az adakozók jószívűségét!
- Megkoszorúztuk az előttünk járó unitáriusok sírját a temetőben halottak napján.
- Részt vettünk november 11-én a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége közgyűlésén a Bartók Béla egyházközség templomában.
- Csatlakoztunk a Gondviselés Segélyszervezet adventi adománygyűjtés akciójához.

- Adventbe lépve várakozással szívünkben készülődünk karácsony ünnepére.

Bartha Mária Zsuzsanna lelkész

6). Miskolci Unitárius Egyházközség

Az Észak-magyarországi Unitárius Szórványgyülekezet

2024-ben ölti be önállóvá válásának 20. évfordulóját. Az Egyházkerület legfiatalabb önálló gyülekezetében már a kezdetektől fogva minden évben nyár folyamán szabadtéri istentisztelettel egybekötött szeretetvendégséget tartunk. Az elmúlt években több helyszínen is voltunk, erdei tisztásokon, szabadtéri kirándulóhelyeken keresve a természet közelségét és nyugalmat eleget téve belső készletünknek, hogy hálával köszönjük meg Istennek teremtett világunk szépségét.

Gyülekezeti tagjaink mindig örömmel vettek részt e rendhagyó találkozókon. Az idei évben Marosi Ilona szeretett gondnokasszonyunk meghívásának tettünk eleget, hiszen találkozókat az ő családi házában tartottuk, mintegy kifejezve kicsi szórványgyülekezetünk családi összetartozását és tagjai közötti szoros kapcsolatot.

Amíg az ízletes gulyás készült, a jelelevőkkel gyülekezet életünk helyzetéről beszélgettünk, próbáltuk számba venni az elért sikereket és gondokat egyaránt, konkrét célokat fogalmaztunk meg a jövőnköt illetően és közben saját életünk eseményeit is „beleszórtuk” a beszélgetés fonalába, hiszen mindkettő szorosan összetartozik.

Az istentisztelet szertartása után került sor az ízletes ebéd elfogyasztására, melynek elkészítésében mindenki részt vállalt, talán ez volt a titka annak, hogy nagyon finomra sikeredett. A délutánig tartó alkalom lehetősé-

get adott mindenki számára a kötetlen beszélgetésre és együttlétre.

Sajnos a váratlan betegségek és életgondok miatt több testvérünk is távolmaradásra kényszerült, számukra a közös imádságban kértük Istentől gondviselésének gyógyító ajándékát és a távolság ellenére éreztük, hogy lelkünk Istenben összeér.

Meggyőződésem, hogy mindnyájan hitelményünk gazdagodásával és közösségtudatunk megerősödésével tértünk vissza otthonainkba. Ez úton is köszönjük az Unitárius Alapítvány támogatását e nagyszerű alkalom megvalósításához.

Kriza János vikárius-lelkész

In Memoriam

Mikó István

(1932 – 2023)

Mikó István az erdélyi, ősi unitárius Bölöni Mikó család tagjaként Debrecenben született 1932. május 4-én. Édesapja, Mikó István és annak testvére Mikó Miklós a trianoni békediktátum következtében Szegeden fejezték be egyetemi tanulmányaikat, a család többi tagja Kolozsvárott maradt. A testvérek szakítottak a Mikókra jellemző jogi – bírói, ügyvédi – pályával, előbbi gyógyszerész, utóbbi orvos lett. Lehet, hogy ennek tudható be, hogy István sem tért vissza a jog területére: mérnöki diplomát szerzett a Budapesti Műszaki Egyetemen, majd mérnök-közgazdász végzettséget, amely meghatározta a további pályáját.

Friss diplomásként a Keleti Főcsatorna befejező munkálataiban vett részt, majd több mint félévszázados mérnöki pályafutása során több olyan műszakilag jelentős építkezésnek volt az irányítója, amelyekben való közreműködésére méltán büszke volt. Csak pár példa: Művészetek Palotája, Nemzeti Színház, a (akkor még) Ferihegyi Repülőtér. Ugyancsak részt vett a Dunakiliti duzzasztómű kivitelezésének megkezdésében, és műszaki emberként nem értett egyet az létesítés félbehagyásával.

Munkája során számos országban járt: többek között az Egyesült Államokban, Irakban, Egyiptomban.

47 évesen lehetőséget kapott egy afrikai munkára: az akkor felfedezett olajkincs miatt gyors fejlődésnek indult Nigériában egy gát megépítésére. Ez a munka örök szerelemmé tette számára Afrikát. Nem csoda, hogy öt év kint tartózkodás után, kapva kapott az újabb alkalmon, és közel 60 évesen Ugandában egy út kivitelezési munkáit irányította négy éven keresztül. Ennek a nem múló szerelemnek köszönhetően, amikor mások már megérdemelt nyugdíjas éveit töltik, elvállalta egy Seychelle-szigeteki magyar beruházású szálloda műszaki ellenőri feladatait, amihez havonta kellett a helyszínre repülnie. Tette mindezt 80 éves koráig, amikor 2012. augusztus 1-én ténylegesen nyugdíjba nem vonult. 2019 májusában szakmai életútját gyémánt diplomával ismerték el.

Az Afrikában töltött egy évtized kivételével aktív tagja volt az Unitárius Egyháznak. A Nagy Ignác utcai Egyházközség gondnoka volt, majd megválasztották előbb a Magyarországi Unitárius Egyház főgondnokhelyettesének (1994-2001), majd főgondnokává, mely tisztséget 2001 és 2005 között töltötte be.

Főgondnok helyettesi tiszte betöltése idején, 1998-ban az ő irányításával készültek el a Budapest Nagy Ignác u. épület akkori felújítási tervei, az építési engedélyek beszerzésében, a kivitelezés ellenőrzésében is jelentős szerepet vállalt. Későbbi főgondnoksága idején a rendelkezésre álló akkor források alapján 2004-ben kezdődtek meg az épület elektromos hálózat felújítási, a templomtorony részleges renoválási munkálatai, a pince leszigetelése, a világító udvarok karbantartása.

A korábbi években megkezdett egyházi ingatlanok vissza igénylése ügyében képviselte világi részről egyházunkat. Legnagyobb eredménye az egyház anyagi gazdálkodásának konszolidálása volt.

Aktív szerepet vállalt a nemzetközi unitárius mozgalomban is. 2002-ben egyik fő szervezője volt a Budapesten megrendezett IARF világ kongresszusnak. Számos külföldi unitárius találkozón, konferencián képviselte a Magyarországi Unitárius Egyházat. 2005-ben első alkalommal részesült az egyház által alapított Szervét Mihály díjban, melyet az unitárius közösség szolgálatában végzett, kimagasló, példamutató tevékenység elismeréseként adományoz évente egy alkalommal az egyház.

Az egyház és annak tagjaiért tett áldozatos munkája elismeréseként, tisztségének megszűnése után tiszteletbeli főgondnokká nyilvánították.

Az elmúlt években visszatért gyerekkora egyházközségébe, a Hőgyes Endre utcai gyülekezetbe.

2023. augusztus 21-én adta vissza nemes lelkét teremtetőjének.

Temetésére 2023. szeptember 25-én került sor a Farkasréti temetőben, dr. Szent-Iványi Ilona és Léta Sándor lelkészek szolgálatával.

A hosszú, tartalmas életben megfáradt teste-lelke nyugodjon békében!

Keserű Bálint – necrolog (1927-2023)

A 2023. október 11-én eltávozott Keserű Bálint halálával egyeteme, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi kara maradandó életművet maga mögött hagyó, kiemelkedő személyiségét veszítette el, aki az elmúlt évtizedekben sokak számára külföldön is szinte védjegye lett a magas szintű szegedi bölcsészettnek.

A partiumi Szilágynagyfaluból átkerülő családban felnőtt ifjú középiskolai tanulmányait a fasori gimnázium végezte el, majd édesapja foglalkozását követve az orvosegyetemen kezdte meg tanulmányait. Az első nagy szigorlat sikeres letétele után azonban átkérte magát a pesti bölcsészkarra, ahol főszakja, a magyar mellett filozófiai és germanisztikai stúdiumokat is folytatott. Ezek során érintkezésbe került a Lukács-iskola később nagy hírnévre szert tett fiataljaival is, de nagyobb hatást gyakorolt rá a Klaniczay Tiborral való megismerkedés, s a vele való szoros együttműködésben bontakozott ki tudományos pályája. Neki köszönhető az a döntés, hogy tudományos ösztöndíjasként Szegeden a sokoldalú és kitűnő tanár hírében álló Koltay-Kastner Jenő aspiránsa legyen (ő ekkor a modern filológiák bezárását követően átkerült a Magyar Irodalom Tanszékre), majd nála készítse el a magyar későreneszánsz irodalmával foglalkozó kandidátusi értekezését. Ezt jóval később, 1975-ban védte meg, s ennek oka nem csupán megalakulást nem ismerő igényessége volt, hanem az is, hogy fontosabbnak látta a mai szakmai közvélekedés szerint is alapvető fontosságú, de a kereteket szétfeszítő tanulmányai közlését. (Ezek a tanszéki Actában megjelent dolgozatok ma is keresettek, s ezért egynek legalább valamelyest felfrissített utánnomása is megtörtént.) A legfontosabb ok azonban az volt, hogy 1956-os erdélyi útja során személyesen is megismerkedett a magyar művelődéstörténet kutatásának erdélyi műhelyeivel és nagy személyiségeivel (Jakó Zsigmond, Juhász István, Kelemen Lajos, Kiss András, Szabó T. Attila), s ez egy életre meghatározta tudományos tevékenységét. Itt vált világossá számára: összehangolt és szervezett munkával esély kínálkozik arra, hogy a Kárpát-medence korai újkori művelődési és irodalmi folyamatairól tárgyszerűsre készítő forráskiadványok és feldolgozások szü-

lessenek meg. Így jött létre az ottani nagy adatgyűjtő, Herepei János munkáival indító Adattár a 16-18. századi szellemi mozgalmaink történetéhez című, ma már a 42. köteténél tartó sorozat, amelyben az utóbbi években a legnagyobb súllyal az olvasmánytörténeti források szerepelnek. Ezek azt tárják fel, hogy mi jutott el hozzánk az európai könyvkiadás egyre nagyobb terméséből. Kezdetől fogva nagyon kedvelt tárgyköre volt a külföldi egyetemjárás (peregrinato academica). A „külföldi bujdosás” során született albumokat és más forrásokat tartalmazó füzetek (Peregrinatio Hungarorum) mindegyikének megjelenítésében szerepet vállalt, jóllehet a szerkesztési munkálatokat átadta a szervezésben egyik legjobb tanítványának. A sorozat 10 kötete folytatásra vár, s talán lesz is erő erre. Nem kisebb jelentőségű az a sorozat (Fontes rerum scholasticarum), amely a hazai művelődés egy-egy nagy főúri támogatójának az egyetemjárást is felölelő tevékenységét dokumentálja, illetőleg a magyar oktatás történetének kulcsfontosságú típusára, a külföldi egyetemi tanulmányokra jól előkészítő kollégiumi rendszerre koncentrálnak, s ennek korai időszakából közöl dokumentumokat.

A soknyelvű külföldi szakirodalom tanulmányozása során elmélyült mindig is nagyon eleven érdeklődése az eszmetörténeti kérdések iránt. Egyre intenzívebben foglalkoztatta az, hogy a felekezetre szétszakadt Európában születtek-e javaslatok, s ha igen, milyenek a megosztottság áthidalására. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy nem csupán szakértője lett a kirajzolódó két nagy megoldási kísérletnek, hanem az európai tudományosságban is rangos helyen közzétett megnyilatkozások sora fűződik a nevéhez. Az egyik úton ugyanis azok jártak, akik a vallás ésszerűbbé tételében látták a megoldást. Ezen az úton haladtak az unitáriusok, s Keserű Bálintnak alapvető tanulmányai jelentek meg ennek a közösségnek magyar nyelvű filozofikus teológiát megfogalmazó képviselőiről, de jelentékeny szövegeket fedezett fel azokról is, akik csak ideiglenesen találtak menedéket az egy ideig legalábbis toleránsnak számító Erdélyben. Ő találta meg Wrocławban az egyik ilyen nehéz sorsú gondolkodó, Christian Francken roppant merész szövegét, amelyet a felvilágosodást előkészítő, titkosan és kéziratban terjesztett európai irodalom legkorábbi emlékének tartanak. Később (s ez talán összefüggésben van azzal is, hogy aktív bölcsészkarai élete utolsó szakaszában a Pedagógiai Tanszék vezetőjeként dolgozott) azokkal a törekvésekkel foglalkozott, amelyek a megújulást a lélek újjászületésétől, a személyes kegyesség elmélyülésétől várták. Ez a misztikából is táplálkozó, spiritualistának nevezett irányzat a németországi pietizmusban talált követőkre, s filozofikusabb változatait a klasszikus német idealizmus egyik előzményeként tartja számon a szakirodalom. A Johann Arndt által megírt, vagy a környezetében terjesztett szövegek

a magyarországi evangélikusságban is olvasókra találtak, s mindez arra készítette Keserű Bálintot, hogy a kéziratos források feltárásig elmenően kapcsolódjék be az irányzat ottani kutatásába, hogy aztán az értelmező német tudósok egyenrangú partnereként lásson hozzá a magyarországi recepció feltárásához. 2018-ban megjelent, először nagyrészt német nyelven publikált tanulmányait tartalmazó kötetét (Ráció és rajongás. Eszmeforgalom Nyugat-Európától Erdélyig 1580-1730) a legmagasabb színvonalú recepciókutatás tankönyvbe illő példájának tekintik a régi magyaros társadalomban. A tágabb tudománytörténeti témákon túl nagy kedvvel dolgozott orvostörténeti dolgozatokon, e területen is szervezett német-magyar együttműködést, Paracelsus szövegeinek legértőbb olvasója volt itthon.

De az Apáczai-díjjal kitüntetett Keserű Bálint (ez lett a legmagasabb központi kitüntetése) nem csupán tudós, hanem nagyszerű tanár is volt. Nem volt zajos hangjától egyetlen tanterem sem, s nem is hatásos retorikájával tűnt ki, ám nagy élményt jelentett azoknak, akik szívesen társultak a vitakérdéseken eltöprengő, s az egyes megoldások előnyeit és hátrányait körbejáró előadóhoz. Igazi terepét persze a reneszánsz kori dialógus műfajt felelevenítő kis csoportos találkozások jelentették, s ezekből alakultak ki aztán azok a munkacsoportok, amelyek tagjai elszegődtek hozzá munkára. Ezek száma nem kicsiny, s ez mindig is követendő példa lesz a környezetében megfordulók számára. A tanszéki sorozatok számos kötete így valósult meg, s egyáltalán nem véletlen, hogy az utolsó ilyen is az ő agyából

pattant ki. Így jött létre a Fiala Filológusok Füzetei sorozat, amelynek korszakonként eltérő szintű alterációi talán hosszú távon is életképesnek bizonyulnak.

Keserű Bálint 1975-1978 között vezette a még önálló Régi Magyar Irodalom, majd 1988-1992 között a Pedagogia Tanszékét. Magasabb állami vezetői feladatokat nem vállalt, viszont különböző szintű funkciókat töltött be az akkori hatalom pártjában. Talán majd eljön az az idő, amikor erről is tárgyyszerűen lehet beszélni. Annyi azonban talán elfogultság nélkül elmondható már most is, hogy karunk bizonyosan szegényebb lenne a nélkül a szakemberek megszerzésében mutatott leleményes igyekezet nélkül, amellyel ezen a területen dolgozott. A modern módszereket és megközelítéseket kedvelő, az újszerűségekre nyitott ember volt, s ezzel élni tudtak azok a műhelyek, amelyekben munkált ez a törekvés. Szegedre kerülésekor megrázó élmény volt számára a modern filológiák nélküli bölcsészkar, s ezért különösen nagy figyelemmel volt ezekre a műhelyekre. Ennek a kinyílásnak alighanem a fénykora volt az, amikor Csetri Lajos és Iliá Mihály tanácsait kikérve igyekezett szakembereket kihalászni és lehetőségeket kigyalogni, amiben, sajnos, csak rövid ideig tudott segítőtje lenni az ide érkező nehéz emberek kezelésében utánozhatatlan eleganciával és persze dékáni tekintéllyel fellépő Hajdú Péter. Talán nem baj, ha ezt is felidézzük, amikor elköszönünk Keserű Bálinttól

Keserű Bálint búcsúztatása 2023. október 30-án lesz 12 órakor a szegedi Belvárosi temető hamvszóró parcellájában.

Tisztelettel közöljük, hogy Léta Sándor lelkész befejezte egy térkép szerkesztését a google earth segítségével, amelyre felvitt minden unitárius közösséget a Kárpát-medencében. A hivatkozás alatt, a hely kiválasztásával tudhatunk meg részleteket.

<https://earth.google.com/earth/d/16DVVIN0J1ft69VWJ71Kjbc9coL473JC?usp=sharing>

A kehely a Budapest Bartók Béla Unitárius Egyházközség kelyhe, amit ikonnak helyezett fel. Erre kattintva további információ megadható. Lelkész atyánkfia azt is jelzi, hogy felhasználta az unitarius.org oldalon levő egyházközségi címjegyzéket is. Mindnyájunknak jó böngészést kíván szeretettel Léta Sándor lelkész.

KAPCSOLAT

Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete
Budapest, Pf. 81; 1363 • Tel: +36-1-3112801; +36-1-3113595
muehivatal@unitarius.hu
Technikai szám: 0200
Unitárius Alapítvány adószáma: 18052459-1-41

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének kiadványa.
Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271. Megbízott főszerkesztő: Pap Gy. László
Szerkesztők: Bartha Mária Zsuzsanna, Szabó Csengele
Szerkesztőség címe: 1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.
Tel: +36-1-3112801; +36-1-3113595
unitariusélet@gmail.com; papgyulaszlo@gmail.com

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete.
Előfizetés: mue@unitarius.hu; Éves előfizetés ára: 3.600 Ft.

Nyomda: Litográfia Nyomda, Debrecen Vágóhid u. 3/A • Felelős vezető: Vécsei Tibor • Tördelés: Sarádi Gyöngyi
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.